

Ringerike
kommune

Vekst og modernisering

Handlingsprogram 2015- 2018
Budsjett 2015

Formannskapetets høringsforslag

Handlingsprogram 2015-2018

Budsjett 2015

Leseveiledning til handlingsprogrammet

Dette dokumentet danner grunnlag for vedtatt handlingsprogram 2015-2018. Her presenteres mål og strategiene for å nå målene.

Statsbudsjett 2015 og befolkningsprognose for perioden omtales før sektorområdene presenteres. Under hvert sektorområde beskrives status, hovedutfordringer, mål, tiltak og investeringer.

Etter sektorområdene presenteres avsetninger. Deretter omtales finansutgifter og inntekter. Avslutningsvis presenteres investeringer og hovedoversikten for drift.

1. Innledning
2. Status
3. Sektorene
4. Investeringsplan 2015-2018
5. Hovedoversikt drift

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	4
1.1	Økonomisk status ved utgangen av 2014	4
1.2	Driftsbudsjett 2015.....	5
2	Status	8
2.1	Status Økonomi	8
2.2	«Ringerike 2020»	10
2.3	Forutsetninger for handlingsprogram 2015-2018	11
3	Sektorene	19
3.1	Barnehager	20
3.2	Skoler	23
3.3	Spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år	28
3.4	Kultur	32
3.5	Helse og omsorg	34
3.6	Teknisk sektor	45
3.7	Administrasjon og fellestjenester.....	60
3.8	Folkevalgte og revisjon	62
3.9	Avsetninger, overføringer	63
4	Investeringsplan	64
5	Hovedoversikt drift.....	66

Vekst og modernisering

1 Innledning

1.1 Økonomisk status ved utgangen av 2014

2013

Ringerike kommune økte det udekkede akkumulerte underskuddet (ROBEK-gjelden) med 6,5 millioner kroner til 27,7 millioner kroner i 2013. Dette er et avvik fra budsjettet på 38,2 millioner kroner. I tillegg ble en rest fra lønnsreserven på om lag 15 millioner kroner benyttet i driften i 2013.

Årsaken til det negative resultatet i 2013 skyldes i hovedsak en altfor optimistisk budsjettering av skatteinntang og rammetilskudd i tillegg til overforbruk innenfor helse og omsorg.

2014

Ved behandlingen av budsjettet for 2014 vedtok kommunestyret å øke overskuddet med 10,2 millioner kroner i forhold til rådmannens forslag om å gå i null.

Det vedtatte budsjettet viste tidlig å være altfor optimistisk budsjettert både i forhold til skatteinntang og rammetilskudd. Fylkesmannen påpekte derfor at inntektssiden burde nedjusteres med 26 millioner kroner og Kommunestyret vedtok å kutte dette i april.

Rådmannen gjennomførte så raskt det lot seg gjøre et rammekutt i alle tjenester på totalt 37 millioner kroner.

I 2014 har kommunen vært fem år i ROBEK og Fylkesmannen ga pålegg om investeringsstopp. Etter dialog med Fylkesmannen fikk kommunen anledning til å gjennomføre planlagte investeringer som ville påført kommunen ekstraordinære utgifter om de ikke hadde blitt gjennomført.

Drift

Driften i 2014 har vært krevende. Det er gjennomført store innsparinger og antall årsverk er redusert med 75 fra 1 854 ved årets start til 1 779 pr 12. september.

Helse og omsorg, barnevern og spesialundervisning til førskolebarn har ikke greid å tilpasse seg sine tildelte budsjettrammer. Dette gjør at prognosen for 2014 viser et overforbruk i disse tjenestene på omlag 25 millioner kroner.

Kommunen solgte en 15% eierpost i Ringeriks-Kraft AS i 2014. I tillegg utbetalte selskapet et høyere utbytte enn forventet slik at inntektene totalt har vært om lag 30 millioner kroner høyere enn budsjettert.

Prognosen for regnskap 2014 ligger på mellom 0 og 10 millioner kroner i pluss. Dette er nesten i tråd med opprinnelig vedtatt budsjett på 10,2 millioner kroner i pluss.

Kommunestyrets føringer i Handlingsplan 2014 – 2017 er at kommunen skal ut av ROBEK i 2015 og at virksomheten skal gå med et overskudd på 30 millioner kroner i 2015.

Budsjettforslaget som nå legges frem imøtekommer disse forventningene og det budsjetterte overskuddet vil i sin helhet benyttes til å nedbetale det akkumulerte underskuddet (ROBEK-gjelden) ved inngangen til 2015.

1.2 Driftsbudsjett 2015

Rådmannen legger i sitt forslag til budsjett 2015 og Handlingsprogram 2015 – 2018 opp til å innfri kommunestyrets vedtak om et overskudd på minst 30 millioner kroner. Dette skal benyttes til nedbetaling av det akkumulerte underskuddet. Kommunen vil dermed komme ut av ROBEK-registeret i løpet av 2015.

For at dette skal la seg gjøre må det ikke bli overskridelser i driftsbudsjettet og inntektsanslagene må holde. I tillegg må inntektssiden øke. Budsjettforslaget inneholder derfor en økning av inntektene utover konsumprisindeksen på områder der kommunen til nå har ligget lavere i forhold til sammenlignbare kommuner.

Rådmannen foreslår i 2015 en ytterligere reduksjon i driften i samme størrelsesorden som den reduksjonen som er gjennomført i 2014. Rådmannen mener det er mulig å gjennomføre dette på en forsvarlig måte.

Prosjektrapporten Ringerike 2020 har gitt viktige føringer som er lagt til grunn for de prioriteringer som er gjort i budsjettforslaget.

Forslaget legger opp til å skjerme de svakeste gruppene i størst mulig grad. Derfor vil barnevernet, barn med spesielle behov i barnehagene og enkelte brukergrupper innen helse og omsorg få et styrket budsjett i forhold til budsjettet for 2014. Imidlertid vil områdene få et lavere budsjett enn regnskapet for 2014 og må derfor redusere driften i tråd med dette på lik linje med den øvrige driften i kommunen.

Driftsbudsjett 2015 er stramt og vil kreve tett oppfølging fra ledere på alle nivåer. Ved antydninger om overforbruk i forhold til budsjett blir tjenesten «satt under lupen» og tiltak iverksatt umiddelbart.

Investeringsbudsjett

Kommunestyret har vedtatt å legge til rette for vekst i folketallet som er langt ut over den veksten kommunen har hatt de siste årene. På sikt vil ny E16 og Ringeriksbane medvirke til å skape den ønskede veksten.

Rådmannen legger opp til en moderat befolkningsvekst i handlingsprogramperioden og at en kraftigere vekst godt over landsgjennomsnittet først vil komme nærmere 2020 og vedvare i lang tid.

Rådmannen foreslår å bruke tiden fremover til å investere stort i infrastruktur for å kunne ta imot veksten etter hvert som den kommer.

Investeringsprogrammet er en kombinasjon av tiltak på grunn av manglende vedlikehold og uhensiktsmessig struktur og behov for økt kapasitet innen vann og avløp.

Tilrettelegging for byutvikling i tråd med veksten er en prioritert oppgave i investeringsprogrammet. Det foreligger mange ferdige planer for spennende prosjekter i og rundt Hønefoss som venter på risikovillig kapital for å bli igangsatt.

Rådmannens forslag til investeringsprogram vil være med på å skape optimisme og legge til rette for bolig- og næringsutvikling.

For å kunne gjennomføre det foreslåtte investeringsprogrammet i handlingsprogrammet vil det kreve effektive tjenester på et driftsnivå som står i forhold til kommunes inntekter. Et slikt nivå vil være blant de mest kostnadseffektive i KOSTRA-gruppe 13 med sammenlignbare kommuner.

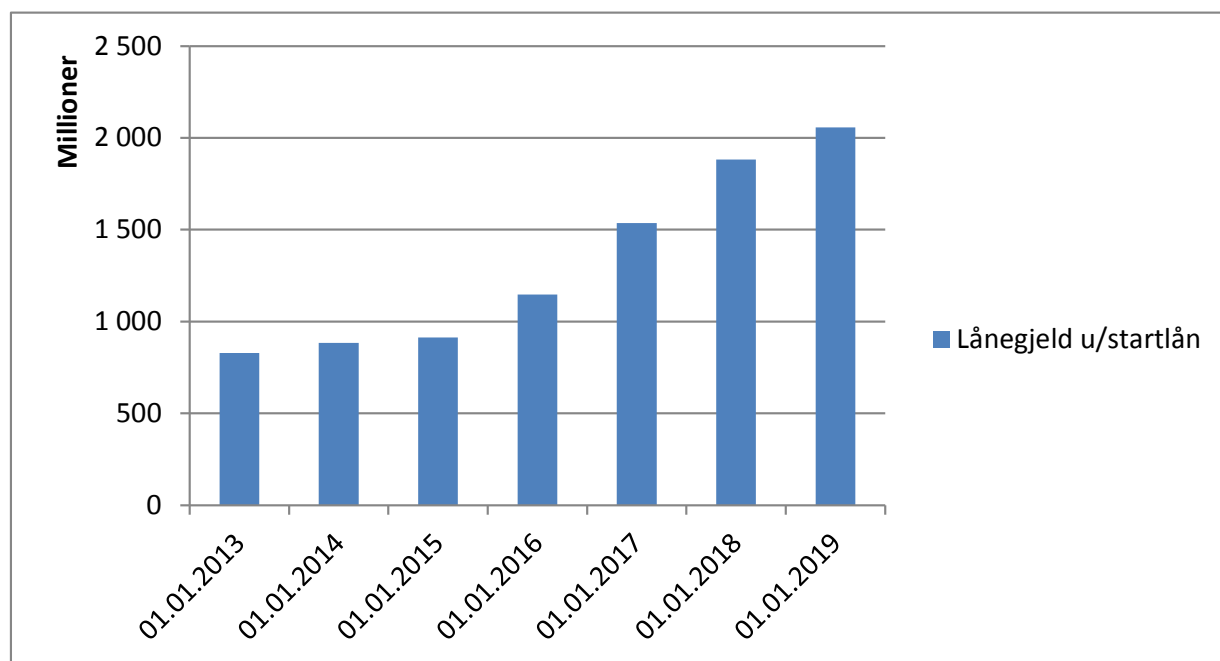
Kommunen har i dag en gjeld som er lav i forhold til sammenlignbare kommuner. De foreslåtte investeringene i handlingsprogrammet vil gi kommunen en lånegjeld mot 2020 som vil ligge opp mot kommuner som har hatt høy vekst.

KOSTRA- tall 2013 viser følgende:

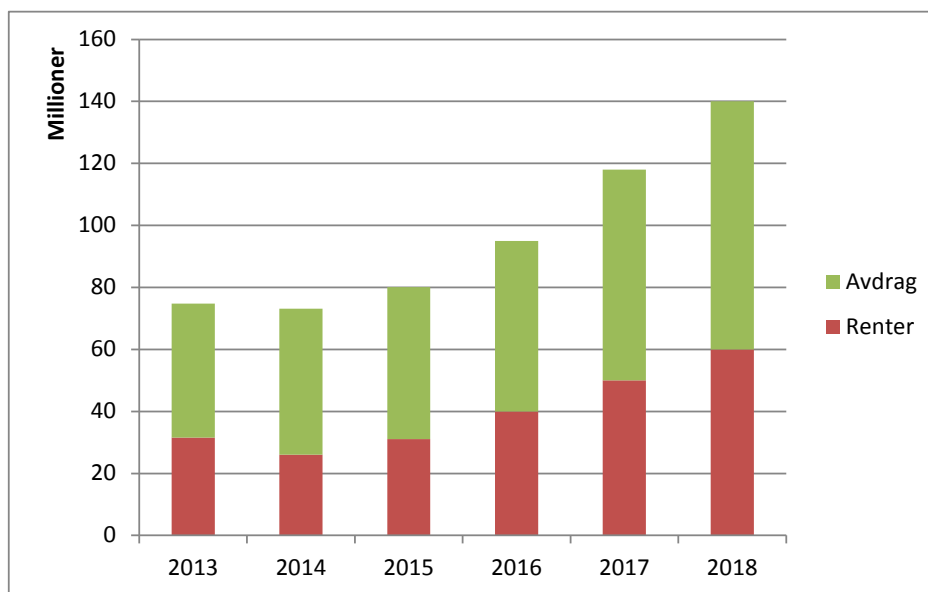
	Ringerike	Gjøvik	Drammen	Kostra- gruppe 13	Buskerud	Landet
Netto lånegjeld i kroner per innbygger, konsern	27 169	39 043	72 897	54 067	45 416	51 475

Planlagte investeringer de nærmeste 4 årene vil doble kommunens lånegjeld fra ca. 1 milliard kroner i dag til ca. 2 milliarder kroner ved utgangen av 2018.

	Ringerike kommune				
	2014	2015	2016	2017	2018
Netto lånegjeld i kr pr innbygger	30 850	38 380	50 910	61 800	66 970

Grafen over viser utvikling i kommunens lånegjeld i millioner kroner fra 2013 til 2019. Lån til rentable investeringer er inkludert i denne oversikten. En naturlig konsekvens av økt gjeld vil være økte driftskostnader knyttet til renter og avdrag. I perioden vil disse kostnadene samlet øke fra 73 millioner kroner i 2014 til ca. 140 millioner kroner i 2018

Renter og avdrag til rentable investeringer vil dekkes av gebyrinnbetalinger gjennom selvkostprisippet og er ikke inkludert i denne fremskrivingen.

2 Status

2.1 Status Økonomi

Ringerike kommune har de siste årene tilpasset driften sin til fallende inntekter. I handlingsprogramperioden må kommunen fortsette arbeidet med å omstrukturere og effektivisere driften for å skape en sunn drift og robust økonomi.

I 2013 viste regnskapet ett merforbruk på 6,523 millioner kroner, noe som økte det udekkede underskuddet.

Rest til inndekning av tidligere underskudd:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Sum
Merforbruk til inndekning	-15 575	-85 546	-25 691				-6 523	-133 335
Inndekket				10 846	13 469	81 322		105 637
Rest til inndekning 1.1.2014								-27 698

2.1.1 Utfordringer økonomi

Handlingsprogramperioden 2015-2018 viser at Ringerike kommune har økonomiske utfordringer for å kunne takle store pensjonskostnader, økende rente- og avdragsutgifter og behov for regnskapsmessig overskudd slik at kommunen kan selv finansiere en del av de kommende investeringene. Avdrag på lån stiger hvert år i perioden siden nye låneopptak er høyere enn det som betales i avdrag, og dermed øker kommunens lånegjeld. Fra 2014 til 2015 vil renter og avdrag stige med 2 millioner kroner, men økningen fra 2015 til 2018 er på 60 millioner kroner dersom investeringsplanen følges.

Siden 2002 har etterslepet på pensjonskostnader som ikke er kostnadsført i regnskapene økt til akkumulert per 01.01.2014 142,4 millioner kroner. Med redusert amortiseringstid på fremtidige premieavvik, vil det være økt behov i budsjettene til å dekke pensjonskostnader i årene framover.

Driftskostnadene i Ringerike kommune ligger fortsatt for høyt i forhold til kommunens inntekter, og innsatsen for å effektivisere og omstille må fortsette i årene framover, slik at kommunen kan opparbeide reserver og bygge opp fondsmidler til bruk til investeringer.

En viktig forutsetning for at kommunen skal lykkes med sitt mål om å nedbetale det udekkede underskuddet, er at alle enheter holder sine budsjetter. Rådmannen vil i 2015 følge tett opp alle enheter slik at denne forutsetning oppfylles.

For å maksimere inntektene i budsjettet for 2015 har rådmannen økt brukerbetalingen for tjenestene som kommunen leverer med konsumprisindeksen for mange av tjenestene, samt satt satsene til maksimum av hva statlige føringer tillater. Noen tjenester har økte brukerbetalinger utover konsumprisindeksen hvor Ringerike har ligget lavt i forhold til omliggende kommuner. For selvkosttjenestene er brukerbetalingene fastsatt slik at det bygges fond.

KOSTRA-tallene for 2013 gir ikke ett godt bilde av kostnadene per tjeneste ved inngangen av 2015, siden det i 2014 har vært gjort omstruktureringer og effektiviseringer for å holde budsjettene i 2014.

Rådmannen vil når KOSTRA-tall for 2014 publiseres i mars 2015 komme med en sak hvor KOSTRA-tallene kommenteres og analyseres.

KOSTRA-TALL			Ringerike	K-gruppe 13	Gjøvik	Buskerud	Landet u/Oslo
	2011	2012	2013				
Brutto driftsutgifter i kroner per innbygger	57 264	58 840	63 242	64 171	66 495	66 822	69 033
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per innbygger	47 869	47 719	51 129	49 704	53 552	49 932	54 312
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger	42 745	44 157	47 831	47 842	47 434	49 329	50 784
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger	58 013	61 327	63 679	65 360	67 792	66 978	70 279
Netto driftsresultat i kroner per innbygger	837	2 766	207	1 464	2 545	827	1 673
Frie inntekter i kroner per innbygger	39 704	42 761	44 124	45 373	44 229	46 073	47 417
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	25 538	25 998	27 169	43 054	38 045	27 692	46 985
Pensjonsforpliktelse i kroner per innbygger	69 681	77 875	85 290	73 707	78 992	74 482	80 907
ADMINISTRASJON							
Brutto driftsutgifter, administrasjon og styring, i kr. pr. innb.	4 445	4 268	4 113	3 572	3 966	4 418	4 415
Netto driftsutgifter, administrasjon og styring, i kr. pr. innb.	4 261	4 030	3 848	3 259	3 296	3 917	4 036
Lønnsutgifter, administrasjon og styring, i kr. pr. innb.	2 984	2 944	2 621	2 259	2 342	2 299	2 750
Brutto driftsutgifter, administrasjon og styring, i % av tot.brt. driftsutg., konsern	7,8	7,3	6,5	5,6	6	6,6	6,4
GRUNNSKOLE							
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223) i prosent av samlede netto driftsutgifter	21,4	23	21,3	21,3	21,3	21,3	21,3
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	82 909	93 291	94 545	92 037	99 774	98 109	98 916
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år	70 137	77 461	79 852	74 091	80 310	76 856	79 216
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per innbygger 6-9 år	734	2 757	2 274	2 717	2 368	1 931	3 570
Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger 6-15 år	10 227	12 381	11 508	15 538	16 789	18 436	16 314
Herav avskrivninger til skolelokaler (222), per innbygger			249	530	624	344	588
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger 6-15 år	2 256	2 358	2 275	1 320	1 763	2 037	1 975
BARNEHAGER							
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	12,4	13	12,5	15,5	13,4	14	14,3
Netto driftsutgifter til barnehager per innbygger	5 291	5 745	5 995	7 413	6 376	6 891	7 279
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	98 977	106 092	113 254	118 396	117 415	115 392	118 852
Korrigerte oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager	11 962	11 638	11 427	11 725	11 900	11 606	11 409
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	151 194	141 936	155 788	163 119	159 647	155 691	162 216
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime	51	48	53	54	53	52	54
Kommunale overføringer av driftsmidler til private barnehager per korrigert oppholdstime	1	40	40	39	41	39	39
PLEIE- OG OMSORG							
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	36,7	36,8	35	30,1	31,4	30,2	30,6
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	15 703	16 233	16 750	14 422	14 883	14 914	15 561
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester	336 297	357 127	357 654	373 273	322 477	326 354	367 060
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1 099 478	1 121 200	1 156 618	1 011 219	1 125 888	1 004 438	967 230
BOLIGFORMÅL							
Netto driftsutgifter til boligformål pr innbygger i kroner	382	508,3	436,7	42,8	73,9	157,1	-17
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner	38	33	27	742	506	307	836
Brutto driftsutgifter per kommunalt disponert bolig	65 242	69 654	43 599	37 036	3 972	26 770	39 017

2.2 «Ringerike 2020»

Statusrapport for «Ringerike 2020» ble framlagt i juni. Sammendraget i rapporten er som følger:

«Utgangspunktet for prosjekt «Ringerike 2020» er kommunens økonomiske situasjon og behovet for å skape et reelt økonomisk handlingsrom. På grunn av tidligere års underskudd er Ringerike kommune registrert i ROBEK og dermed avhengig av godkjenning fra Fylkesmannen når det gjelder låneopptak og budsjettplaner. Denne rapporten konkluderer med at det er økning av inntekter, reduksjon av kostnader eller en kombinasjon av disse som må gjennomføres for å endre det økonomiske bilde. Målet er å skape en sunn og bærekraftig kommuneøkonomi som kan møte fremtidige investeringsbehov og tjenesteleveranser.

Ringerike kommune har et for høyt kostnadsnivå i forhold til inntekter. Kostnader oppstår ved tjenesteleveranse og det kan dermed hevdes at det leveres for mye tjenester til kommunens innbyggere. Tjenestenivået må reduseres gjennom endret tildelingspraksis, investeringer i mer effektive lokaler som kan gi stordriftsfordeler og lavere byggkostnader. Det viktigste vil være et langsiktig helsefremmende arbeid som setter Ringerikes befolkning i stand til å opprettholde et verdig liv på egenhånd uten store vedtak om kommunale tjenester.

De største tjenesteområdene inneholder tjenester til barn og unge (barnehager og skole) og pleie-, omsorg- og velferdstjenester til alle aldersgrupper. Denne rapporten peker på at tjenester må flyttes inn i nye større bygg, spesielt skole, administrasjon og boliger med heldøgns bemanning, for å kunne ta ut stordriftsfordeler. En slik investering vil redusere antall kommunalt ansatte, men i mange tilfeller opprettholde en god kvalitet på tjenesten. I tillegg vil byggkostnader som renhold, energi og vedlikeholdsbehov kunne reduseres.

Befolkningsutviklingen i Ringerike vil sette ytterligere press på kommuneøkonomien, spesielt fra år 2023 hvor det vil være en kraftig vekst i aldersgruppen over 67 år og spesielt de over 80 år. Dersom det ikke fokuseres på helsefremmende arbeid, som vil sette befolkningen i stand til å bo lenger hjemme og klare seg uten kommunale tjenester, vil det bli en stor økning i tjenestebehovet og for høye kostnader dersom dagens arbeidsmetoder og tildelingskriterier opprettholdes.

I sammenligning med andre kommuner er det ikke store forskjeller på Ringerike og resten av Norge som gjør at noen enkle grep kan benyttes. Det betyr at kommunen selv må ta standpunkt til om dagens tjenesteleveranse skal beholdes, og dermed øke inntekter gjennom eiendomsskatt, egenandeler og gebyrer, eller om tjenestenivået senkes ved bortfall av tjenester, effektivisering, leveres med en lavere kvalitet eller redusert omfang. Alle tjenester må til enhver tid gjennomgå sine arbeidsprosesser, videreutvikle og effektivisere driften for å levere best mulig innenfor de ressurser som er tilgjengelige.

«Folk skaper steder». Innbyggernes evner til å skape aktivitet og gjøre Ringerike til en attraktiv kommune vil være avgjørende for veksten i kommunen fremover. En attraktiv kommune vil oppleve befolkningsvekst, større aktivitet som igjen skaper arbeidsplasser og inntekter som gjør at kommunen kan bidra med gode tjenester. Det er derfor viktig at det legges til rette for de som ønsker å utvikle kommunen i positiv retning og tør å satse på nye aktiviteter som kan sørge for økt besøk og tilflytting. For å få til dette kreves gode og tillitsfulle nettverk og arenaer for at disse kan utvikle seg.»

Handlingsprogrammet for 2015-2018 bygger på mange av anbefalingene i rapporten «Ringerike 2020».

2.3 Forutsetninger for handlingsprogram 2015-2018

2.3.1 Utvikling basert på befolkningsprognose i handlingsprogramperioden

Utviklingen i frie inntekter henger sammen med endringer i befolkningsprognose og aldersmessig befolkningssammensetning. Det er en målsetting å tilrettelegge for økt befolkningsvekst i kommunen.

Tre viktige samferdselstiltak vil ha stor betydning som sterke drivkrefter for befolknings- og næringsvekst: Ringeriksbanen, E16 og KVV for transportsystemet i Hønefossområdet. Når de nye samferdselsprosjektene som vil knytte regionen tettere til Oslos voksende bolig- og arbeidsmarked blir realisert, kan Ringeriksregionen vente en enda sterkere befolkningsvekst. Utfordringen for Ringerike er å møte veksten og usikkerheten omkring samferdselstiltakene med kapasitet når det gjelder annen infrastruktur, tjenester og planberedskap.

Det vil ta noen år før de nevnte samferdselstiltak vil bidra til en reell befolkningsvekst for Ringerikssamfunnet. Ettersom handlingsprogrammet kun strekker seg fire år frem i tid, til og med 2018, er det i framskrivingen av befolkningsveksten lagt til grunn en middels vekst, basert på SSBs statistikk. Denne framskrivningen tar ikke hensyn til at nedleggelsen av Follum fabrikker ga en nedgang i innbyggerantallet. Etter hvert som statlige myndigheter avsetter budsjettmidler til realisering av samferdselstiltak må framtidige handlingsprogrammer gjenspeile en økt forventning til befolkningsvekst.

NIBR (Norsk Institutt for By- og Regionforskning) har utgitt en rapport om «Livskraftige lokalsamfunn». Noen av hovedpunktene fra NIBRs tilleggskommentarer til befolkningsutvikling, bosettingsmønster og attraktivitet er:

Sentrum-periferi-perspektivet

Konfliktdebatter som følger av geografiske prioriteringer har i en del tilfeller ført til at ressursene "smøres tynt utover", i stedet for at det satses på noen utvalgte steder. NIBR stiller spørsmål ved om det finnes et balansepunkt hvor samarbeid og kommunikasjon mellom senter og omland fungerer optimalt. En utfordring for Ringerike blir å bruke ressursene på en måte som skaper attraktive lokalsamfunn av ulik karakter. Det er ikke realistisk å gjøre ethvert lokalsamfunn attraktivt, og en må velge å satse noen steder.

Ringerikes situasjon og muligheter

I ulike sammenhenger framheves viktigheten av å styrke Ringeriksregionens posisjon i hovedstadsområdet. Ringerike vil være et klart definert sted, både som kommune og region. En innsatsfordeling basert på by + utvalgte tettsteder som småsamfunn vil kunne være en god strategi. Byen som regionsenter må være prioritert. En satsing på utvalgte tettsteder for framtidig boligutbygging innebærer å utvikle områder som allerede fungerer som egne lokalsamfunn.

Ringerike ligger på landssnittet med en videreflyttingsprosent på rundt 60. Det må være et mål å få en større andel til å bosette seg permanent. Dette er en målgruppe som allerede bor her og som lett kan nås. Utfordringene knytta til befolkningsutvikling og bosettingsmønster handler altså både om boligkvaliteter og stedskvaliteter.

Utvikling i befolkningssammensetningen

Tabellen viser at det vil være en vekst i den delen av befolkningen som etterspør plass i barnehagene, og det vil være økning i antall barn/unge i skolepliktig alder i handlingsprogramperioden.

Utviklingen i den eldre del av befolkningen, gruppen 80 – 89 år, vil ha en svak nedgang for deretter å øke mot slutten av perioden. Gruppen over 90 år vil ha vekst, og deretter flate ut, og er den gruppen som i størst grad vil etterspørre tynge kommunale tjenester.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0 år	267	281	300	304	308	316
1-5 år	1 592	1 568	1 589	1 589	1 577	1 587
6-12 år	2 183	2 201	2 238	2 298	2 371	2 374
13-15 år	1 023	994	975	963	960	1 012
16-19 år	1 455	1 470	1 425	1 387	1 371	1 333
20-44 år	9 373	9 350	9 408	9 420	9 452	9 480
45-66 år	8 950	9 034	9 135	9 215	9 247	9 314
67-79 år	2 953	3 145	3 283	3 471	3 636	3 777
80-89 år	1 315	1 262	1 215	1 184	1 199	1 204
90 år eller eldre	289	319	340	337	332	320
	29 400	29 624	29 908	30 168	30 453	30 717
Befolkningsvekst i %		0,76 %	0,96 %	0,87 %	0,94 %	0,87 %
Vekst i yrkesaktiv del av befolkningen		0,33 %	0,86 %	0,50 %	0,34 %	0,51 %

%-vis vekst i aldersgruppene	2014	2015	2016	2017	2018
0 år	5,24 %	6,76 %	1,33 %	1,32 %	2,60 %
1-5 år	-1,51 %	1,34 %	0,00 %	-0,76 %	0,63 %
6-12 år	0,82 %	1,68 %	2,68 %	3,18 %	0,13 %
13-15 år	-2,83 %	-1,91 %	-1,23 %	-0,31 %	5,42 %
16-19 år	1,03 %	-3,06 %	-2,67 %	-1,15 %	-2,77 %
20-66 år	-0,25 %	0,62 %	0,13 %	0,34 %	0,30 %
45-66 år	0,94 %	1,12 %	0,88 %	0,35 %	0,72 %
67-79 år	6,50 %	4,39 %	5,73 %	4,75 %	3,88 %
80-89 år	-4,03 %	-3,72 %	-2,55 %	1,27 %	0,42 %
90 år eller eldre	10,38 %	6,58 %	-0,88 %	-1,48 %	-3,61 %

Utvikling i befolkningen

Tabellen under viser endring i befolkningsutvikling for Ringerike kommune sammenlignet med landet for øvrig. Sammenligningen viser at Ringerike vil ha lavere vekst i befolkningen enn landsgjennomsnittet.

Befolkningsvekst i %	2014	2015	2016	2017	2018
Ringerike	0,76 %	0,96 %	0,87 %	0,94 %	0,87 %
Landet	2,32 %	1,15 %	1,13 %	1,12 %	1,10 %
	-1,56 %	-0,19 %	-0,26 %	-0,17 %	-0,23 %

Utvikling i den yrkesaktive del av befolkningen

Tabellen viser utviklingen i yrkesaktiv del av befolkningen i Ringerike sammenlignet med landet. Det er denne gruppen av befolkningen som bidrar med innbetaling av inntektsskatt til kommunen. Som tidligere år, viser sammenligning at Ringerike har en lavere vekst enn for landet.

Vekst i yrkesaktiv del av befolkningen	2014	2015	2016	2017	2018
Ringerike	0,33 %	0,86 %	0,50 %	0,34 %	0,51 %
Landet	0,93 %	0,98 %	1,02 %	1,04 %	0,94 %
	-0,60 %	-0,12 %	-0,52 %	-0,70 %	-0,44 %

2.3.2 Sentrale føringer i statsbudsjettet

2.3.2.1 Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2015

Regjeringen legger i forslaget til statsbudsjett opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2015 på 4,4 milliarder kroner. Dette tilsvarer 1,1%. Av veksten i samlede inntekter er 2,3 milliarder kroner frie inntekter.

2.3.2.2 Deflator

Pris og lønnsvekst for kommunesektoren for 2015 er anslått til 3%. Påregnet lønnsvekst inngår i denne med 3,3%.

2.3.2.3 Skatteøren 2015

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skatteyttere deles mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skatteøren for kommuner og fylkeskommuner. Den kommunale skatteøren for 2015 sette ned med 0,15% til 11,25%.

2.3.2.4 Vekst i frie inntekter

Det ligger noe økt aktivitet i veksten i de frie inntektene. I tillegg til en videreføring av tjenestene på dagens nivå, ligger det for Ringerike kommune inne en vekst på 1,8% i frie inntekter.

2.3.2.5 Skjønnsmidler

Ringerike kommune har fått 2 millioner kroner av allerede fordelte skjønnsmidler for 2015. Skjønnsmidlene er en ikke-påregnelig inntekt og vil variere fra år til år, og kan derfor ikke legges inn som en fast inntekt i handlingsprogramperioden.

2.3.2.6 Utvikling i skatteinntekter

Det er i det justert budsjettet for 2014 budsjettet med en skatteinngang i 2014 på 634 millioner kroner. Skatteinngangen for 2014 danner utgangspunkt for beregningen av forventet skatteinngang i 2015. Ved fremleggelse av 2. tertialrapport for 2014 viser skatteinngangen å bli som justert budsjett.

Til grunnlag for beregningen av skatteinngangen for 2015 har rådmannen valgt å legge 634 millioner kroner. Forventet skattevekst er 3 prosent. Dette gir en budsjettet skatteinngang for 2015 på 653 millioner kroner.

2.3.3 Sentrale inntekter og utgifter

HOVEDOVERSIKT DRIFT (Tall i 1000 kr)	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Brukerbetalinger	-65 777	-62 618	-70 166	-69 543	-69 543	-69 543
Andre salgs- og leieinntekter	-143 030	-156 137	-163 667	-163 667	-163 667	-163 667
Overføringer med krav til motytelse	-260 300	-216 214	-237 827	-237 827	-237 827	-237 827
Rammetilskudd	-679 627	-720 000	-724 000	-719 000	-719 000	-719 000
Andre statlige overføringer	-52 322	-45 119	-53 153	-53 153	-53 153	-53 153
Andre overføringer	-2 528	0	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	-627 498	-659 700	-653 000	-687 753	-735 203	-760 513
Eiendomsskatt	-55 024	-54 485	-54 485	-54 485	-54 485	-54 485
Andre direkte og indirekte skatter	-314	0	0	0	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-1 886 419	-1 914 273	-1 956 298	-1 985 428	-2 032 878	-2 058 188
Lønnsutgifter	970 718	985 583	958 929	956 529	958 929	956 529
Sosiale utgifter	257 556	247 855	295 961	303 948	310 794	316 499
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	254 395	247 091	258 947	258 947	258 947	258 947
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	182 094	173 318	191 775	191 775	191 775	191 775
Overføringer	176 748	213 376	165 419	165 419	165 419	165 419
Avskrivninger	51 175	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Fordeelte utgifter	-19 192	-28 888	-16 929	-16 929	-16 929	-16 929
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 873 494	1 888 334	1 904 102	1 909 689	1 918 935	1 922 240
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-12 925	-25 939	-52 197	-75 740	-113 944	-135 949
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-17 523	-17 704	-19 614	-20 341	-20 841	-21 341
Mottatte avdrag på utlån	-442	-223	-223	-213	-209	-204
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-17 964	-17 927	-19 837	-20 554	-21 050	-21 545
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	31 598	35 289	35 289	45 006	55 706	66 206
Avdragsutgifter	43 221	47 000	49 000	55 000	68 000	80 000
Utlån	1 128	450	450	450	450	450
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	75 947	82 739	84 739	100 456	124 156	146 656
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	57 982	64 812	64 902	79 902	103 106	125 111
Motpost avskrivninger	-51 175	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-6 118	-11 127	-37 295	-45 838	-60 838	-60 838
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-45 590	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-163	0	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	-15 889	-810	-874	-874	-874	-874
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-61 642	-810	-874	-874	-874	-874
Overført til investeringsregnskapet	11 913	500	500	500	500	500
Dekning av tidligere års merforbruk	45 590	0	17 498	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	18 959	45 000	60 000	60 000
Avsetninger til bundne fond	16 763	1 237	1 212	1 212	1 212	1 212
SUM AVSETNINGER (K)	74 266	1 737	38 169	46 712	61 712	61 712
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	6 505	-10 200	0	0	0	0

Skatteinntekter og rammetilskudd med inntektsutjevning er kommunens hovedinntekter. I tabellen over er det lagt opp til en økning av disse i årene 2016-2018 sammenlignet med det som er budsjettet i 2015. Denne økningen viser de økonomiske utfordringene kommunen står overfor i årene som kommer. Det vil være behov for økte inntekter eller reduserte kostnader i driften for å dekke økte avsetninger til fond, rente-/avdragsutgifter og pensjonskostnader.

2.3.3.1 Rammetilskudd og inntektsutjevning

Hovedinntektene til kommunen kommer gjennom rammetilskudd og inntektsutjevning (skatteutjevning) i tillegg til skatteinntektene. Budsjett 2015 følger departementets anbefalinger fremkommet gjennom forslag til statsbudsjett fremlagt i oktober. Totalt budsjetteres det med 1.377 millioner kroner hvorav 635 millioner kroner er rammetilskudd og 89 millioner kroner er netto inntektsutjevning. Skulle kommunens skatteinntekter bli høyere enn 653 millioner kroner i 2015 vil inntektsutjevningen bli tilsvarende lavere dersom ikke skatteveksten totalt for landet overgår nivået skissert av myndighetene på 4,7 %.

2.3.3.2 Eiendomsskatt

I rådmannens forslag til budsjett for 2015 er det lagt inn eiendomsskatt med 54,278 millioner kroner.

Økning av eiendomsskatt med 1 promille vil utgjøre 10,6 millioner kroner for bolig og fritidseiendom og 4,6 millioner kroner for næringseiendom. Grensen for eiendomsskatt er satt til 7 promille av verdigrunnlaget. I dag er satsene i Ringerike 3 promille for bolig og fritidseiendom og 5 promille for næringseiendom. Potensiale vil være en inntektsøkning på totalt 51 millioner kroner dersom begge settes til maksimal sats (kan økes maksimalt 2 promille hvert år).

Dersom kommunestyret i budsjettbehandlingen vedtar økt eiendomsskatt anbefaler rådmannen at økt inntekt bidrar til et høyere netto driftsresultat. Dette for å styrke fond og bygge kapital til egenfinansiering av fremtidige investeringer.

2.3.3.3 Plan for inndekning av underskudd

Kommunen har ett udekket underskudd, etter disponering av regnskapsmessig merforbruk i 2013 på 27,698 millioner kroner. Det er i 2014 budsjettert med inndekning av 10,2 millioner kroner av det udekkede underskuddet.

Prognose per september 2014 viser at kommunen mest sannsynlig vil klare å dekke inn 5-10 millioner kroner.

2.3.4 Konsern HR

2.3.4.1 HMS, Inkluderende arbeidsliv (IA) og helsefremmende arbeidsplasser

Ringerike kommune har signert ny IA-avtale for perioden 2014-2018. Ny nærværstrategi, mål for sykefraværet sammen med målsettinger under målområde «Medarbeiderperspektiv» skal være satsingsområder for å utvikle et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv i perioden frem til 2018 og ivareta oppfølgingen av IA-avtalen.

2.3.4.2 Nærværstrategi og sykefravær

Nærværstrategien har som mål at Ringerike kommune legemeldte sykefravær ikke skal være over landsgjennomsnittet for kommunal forvaltning (6,5 % i 2013). I 2013 lå Ringerike kommune gjennomsnitt 1 prosentpoeng over gjennomsnittet for kommunal forvaltning. I 2014 viser trenden cirka 1,5 prosentpoeng over kommunal forvaltning. Det er mange faktorer som påvirker sykefraværsprosenten.

Nærværstrategi setter fokus på de områdene en arbeidsgiver har påvirkning på når det gjelder arbeidets innhold og utvikling. Forskning fra Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) viser at arbeidsinnhold og engasjement har stor betydning for økt nærvær.

Nærværstrategien styrker i tillegg utviklingsarbeidet gjennom å satse på selvutviklende enheter. Kommunen bygger opp kompetanse på LEAN som verktøy utvikling og flyt på arbeidsprosessene i den enkelte enhet. Dette øker effektiviteten og eierforhold til arbeidet.

Sykefravær er et sammensatt felt hvor langsiktig satsing på lederskap, medarbeiderskap, kommunikasjon, samarbeid, tilrettelegging, utvikling av arbeidsmiljø og holdninger er det som viser seg å fungere. Dette er faktorer som fremmer helse og som MKS-gruppene (Miljø, Kvalitet og Sikkerhetsgruppene) i enhetene arbeider med for å fremme nærvær.

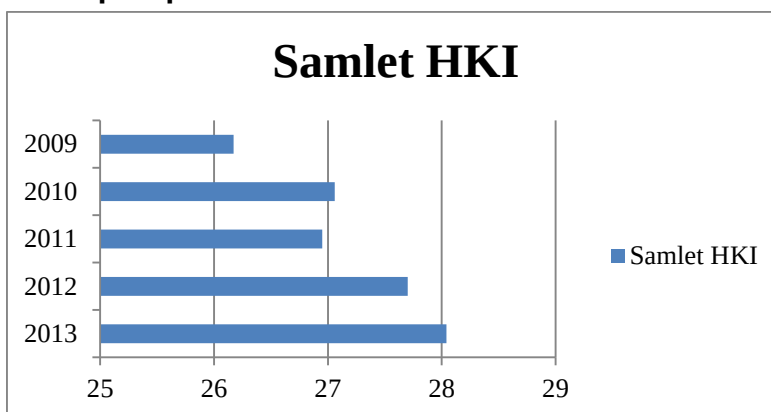

Nærværstrategien er fundamentert på tilbakemelding fra alle MKS-grupper gjennom styrking av følgende nærværsfaktorer:

Nærværsfaktorer	
1.	Godt arbeidsmiljø og gode holdninger
2.	God kommunikasjon
3.	God leder
4.	Sett og hørt
5.	Inkludering og medbestemmelse
6.	Tilrettelegging
7.	Sosiale aktiviteter og nok ressurser/kompetanse/bemanning.
8.	Fellestrim/fysisk aktivitet
9.	Samarbeid, samhandling og tilhørighet
10.	Mulighetsorientering, fokus på nærvær, føle seg verdsatt

Oppfølging av nærværstrategien gjøres av lederne sammen med medarbeiderne i MKS-gruppene og måles med medarbeiderundersøkelsen hvert år. (Jf. måleområde «Medarbeiderperspektiv».)

2.3.4.3 Medarbeiderperspektiv

Figuren viser en oppsummert gjennomsnittlig scoring av de seks første spørsmålene som omhandler Humant kapital indeks (HKI):

Ringerike kommune har hatt en kontinuerlig positiv utvikling av medarbeidertilfredsheten de siste fem årene. Resultatene indikerer at Ringerike kommune har utviklet et godt arbeidsmiljø over tid og står godt rustet for å møte fremtidige utfordringer. Ringerike kommune velger nå å avslutte målingene med egen medarbeiderundersøkelse og går over til modellen til KS-bedrekommune. Det er ca 140 kommuner som bruker denne undersøkelsen og det vil derfor være mulig for kommunen å sammenligne seg med andre kommuner.

I perioden 2015 - 2018 skal kommunen særskilt følge utvalgte områder i medarbeiderundersøkelsen. De utvalgte områdene harmoniserer med det som enhetene og MKS-gruppene ønsker å sette fokus på i utviklingen av medarbeiderne og arbeidsmiljøet. Fokusområdene er:

Organisering av arbeidet

Spørsmålene her dreier seg først og fremst om hvordan det legges til rette for at medarbeidere kan gjøre jobben på en god måte, og hvilken grad medarbeiderne selv bidrar.

Samarbeid og trivsel med kollegene

Spørsmålene her dreier seg om hvordan medarbeiderne trives sammen med sine kolleger og om samarbeidet med dem.

Nærmeste leder

Disse spørsmålene gjelder forholdet til den lederen som har personalansvar dvs. den lederen som medarbeideren henvender seg til når det gjelder spørsmål om arbeidssituasjon/ permisjon etc.

Medarbeidersamtalen

Spørsmålene handler om medarbeideren har hatt medarbeidersamtale og om den har blitt fulgt opp av leder.

Faglig og personlig utvikling

Spørsmålene her dreier seg om kompetanse og læringsmuligheter i jobben

Stolthet over egen arbeidsplass

Disse spørsmålene er knyttet til hvor stolt medarbeiderne er av sin egen arbeidsplass. Vi bruker her ordet «arbeidsplass», det kan bety for eksempel barnehagen, skolen, tjenestested osv.

2.3.4.4 Kompetanse

Kommunale tjenester inneholder et vidt spekter av fagfelt. For å organisere dette kreves god ledelse som kan se muligheter, utvikle tjenesten og få det beste ut av de ansatte. Det anbefales at kommunen i sterkere grad enn i dag setter fokus på lederkompetanse. God ledelse gir behov for færre årsverk gjennom gode arbeidsprosesser og optimal organisering av de ansatte. For å få til dette kreves vedlikehold og utvikling av kompetanse gjennom gode lederteam/ ledergrupper og påfyll fra forskning og eksempler fra andre kommuner eller bedrifter som har lyktes godt.

En reduksjon i ressursbruken betyr, i kommunal sammenheng, færre årsverk. Det er av avgjørende betydning at kompetansen blant de ansatte dekker behovet i tjenesten. Kommunen må prioritere kompetanse og øke andelen faglærte blant sine ansatte for å kunne levere så gode tjenester som mulig innenfor de økonomiske rammer som er stilt til disposisjon. Statistikk viser at ansatte med høy kompetanse er mer effektive, har bedre forutsetning for å videreutvikle tjenesten og har lavere sykefravær. Kompetanse i å forstå behovet hos brukeren er **kjernekompetanse** i å utvikle tjenestene.

Lærlinger

I 2015 vil 12 ordinære lærlinger gå opp til fagprøve. Med utgangspunkt i kartlagte behov og økonomisk handlingsrom er budsjettet lagt opp til å ta inn nye 6 lærlinger fra høsten 2015. I tillegg har vi 9 elevlærlinger som går opp til fagprøve i 2018. Det er lagt opp til å ta imot ytterligere 6 elevlærlinger fra 2015 som vil gå opp til fagprøve i 2019. Kommunestyrevedtak fra oktober 2010 sier 30 lærlinger til enhver tid (1 pr. 1000 innbygger) innen 2013 forutsatt tilgang på rekruttering og kommunens økonomi. Ringerike kommune har som mål å holde dette måltallet framover.

2.3.4.5 Organisasjonsutvikling og styringssystem

Organisasjonsutvikling handler om hvordan man får en organisasjon til å fungere optimalt gjennom å gjøre strategi om til målrettet praksis. Ringerike kommune har en vei å gå for å utvikle en slik organisasjon.

Ringerike kommune skal de neste fire årene utvikle sitt styringssystem og har som målsetting å bevege seg fra nivå 0 til nivå 2 frem til 2018. Utviklingsstegene for bedring i et styringssystem er:

År 0; ikke målbare, generelle mål, styrer på budsjett og allmenne retningsmål

År 1; Første generasjon mål;

- de store tjenestene,
- generelle mål på målt/objektiv kvalitet
- spisser ikke tema på brukerundersøkelser,
- litt høyt ambisjonsnivå,
- usikker/vag involvering fra folkevalgte
- ambisjonsnivå avklares i ledermøtet

År 2; Andre generasjon mål; Alle tjenester rulles ut.

- Flere og bedre målepunkter,
- krav til dialog med brukere/ansatte, forsøk med mål inn i lederavtaler, mer begrenset ambisjonsnivå

År 3; Tredje generasjon mål. Prøver å måle/rapportere på krav/lovverk til tjenester

- Starter med mål på *individnivå*; andel brukere/elever som helt eller delvis når avklarte mål

Arbeidet starter med å etablere lederstrukturer i hele organisasjonen som styrker lederkraften og parallelt igangsette lederutviklingsprogram for å bygge lederkompetanse hos alle ledere i organisasjonen.

2.3.4.6 Målformuleringer og status

Område	Status	Mål	
	2014	2015	2016-2018
Medarbeiderperspektiv			
• Fraværspersent	8,5 % (prognose)	7,5 %	6,5 %
• Organisering av arbeidet*		4	4,5
• Samarbeid og trivsel med kollegaene*		4	4,5
• Nærmeste leder*		4	4,7
• Medarbeidersamtalen (antall gjennomført)	75 %	80 %	95 %
• Faglig og personlig utvikling*		4	4,5
• Stolthet over egen arbeidsplass*		4	4,5

*Medarbeiderundersøkelsen 2014 gjennomføres i november.

2.3.5 Frivillighet

Frivillighet kan aldri erstatte kommunale tjenester, men det kan være et godt supplement til de kommunale tjenestene. Det tilstrebes økt bruk av frivillighet i løpet av handlingsprogramperioden og Ringerike kommune skal prioritere å legge til rette for frivillig arbeid.

Kontaktpunktene mellom frivilligheten og Ringerike kommune skal være avklart og tydelig.

3 Sektorene

Kommunestyret fordeler driftsrammene på ni ulike sektorområder:

- Folkevalgte og revisjon
- Administrasjon og fellestjenester
- Barnehage
- Grunnskole
- Kultur
- Spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år
- Helse, omsorg og velferd
- Tekniske områder
- Avsetninger, overføringer særbudsjetter mv

Det er netto utgiftsramme for hvert rammeområde som er bindende ovenfor kommunestyret.

Tall i 1000 kr						
	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
HOVEDOVERSIKT 1B						
Folkevalgte og revisjon	6 757	6 510	6 437	6 437	6 437	6 437
Administrasjon og fellesutgifter	85 154	87 190	89 711	87 311	89 711	87 311
Barnehage (ny 2015)	163 522	158 436	166 607	167 230	167 230	167 230
Grunnskole (ny 2015)	262 295	259 039	245 786	245 786	245 786	245 786
Spesielle tiltak barn og unge (ny 2015)	98 668	103 890	113 037	113 037	113 037	113 037
Kulturtjenesten (ny 2015)	14 223	13 231	21 211	21 211	21 211	21 211
Helse, omsorg og velferd	590 863	571 155	581 219	581 219	581 219	581 219
Tekniske områder	148 655	168 196	120 961	120 961	120 961	120 961
Avsetninger, overføringer	13 978	61 556	56 667	64 654	71 500	77 205
SUM TIL DRIFT	1 384 115	1 429 203	1 401 636	1 407 846	1 417 092	1 420 397

3.1 Barnehager

Sektoren har ansvar for at barnehagene utvikles etter nasjonale føringer, Lov om barnehager og kommunalt vedtatte planer.

3.1.1 Sentrale utfordringer

- Videreføre overordnede satsningsområder (kvalitet, tidlig innsats og samordning av tjenester)
- Oppfølging og gjennomføring av vedtatte handlingsplaner innenfor barnehageområdet
- Øke erfaringsutveksling gjennom samhandling mellom barnehagene og andre enheter både i helse og oppvekst
- Kapasitet i barnehager

De sentrale utfordringene må sees i sammenheng. God brukermedvirkning, riktig kompetanse hos de ansatte og en ledelse med god implementeringsevne er avgjørende for å lykkes i arbeidet med disse utfordringene.

Prioriteringen av tjenester til barn og unge har vært et fokusområde i Ringerike de senere årene. Det har vært et fokus på forebygging spesielt mot de som trenger ekstra støtte (Jf. Spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år).

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett (opprinnelig budsjett 2014)	158 436	166 607	167 230	167 230
Rammeendring	8 171	623	0	0
Netto driftsramme	166 607	167 230	167 230	167 230

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-1 804			
Nye tiltak i 2015				
Utvidelse av Heggen barnehage	1 670			
Økt søskenmoderasjon, refusjon til private barnehager	100			
Økt tilskudd private barnehager	9 470			
Justering ekstern husleie	221			
1,07 % kutt i lønnsmassen	-863			
Økt foreldrebetaling 2015	-623	623		
Sum rammeendring	8 171	623	0	0

Nye tiltak i 2015 består i hovedsak av økt tilskudd til private barnehager og utvidelse av barnehageplasser for å følge lovkravet om rett til plass. Reduserte budsjetttrammer i 2013 og 2014 førte til mindre voksentetthet i de kommunale barnehagene. Utfordringen er å opprettholde en så god kvalitet som mulig med mindre bemanning.

3.1.1.1 Kapasitet i barnehager

Våren 2013 ble det fremmet en sak om kommunens strategier for barnehagestruktur samt en barnehagebruksplan. Planen vil bli fulgt opp med Politisk sak der valg av tomt og driftsform vil bli presentert.

Utviklingen i antall barn i alderen 0–5 år i perioden 2015–2018 viser en moderat vekst. Kommunen har hittil klart å innfri den lovmessige retten til barnehageplass, og har i tillegg gitt tilbud til flere barn som fyller ett år i løpet av høsten. Det nærområdet som har størst behov for barnehageplasser er Hønefoss sentrum.

Ringerike kommune har ca. 1 400 barnehageplasser. For å dekke behovet har kommunen etablert nye barnehageplasser, blant annet på tidligere Heggen skole. I 2015 vil det bli opprettet 25 nye plasser.

Det gjennomføres et prosjekt på matservering i de kommunale barnehagene i 2014/2015. Det blir ikke brukt mindre penger på mat enn tidligere, men barna må ha med matpakke til formiddagsmat to dager i uka. De andre dagene kjøpes det mer grønnsaker, frukt og pålegg. Prosjektet evalueres juni 2015. Prosjektet skal vurdere om organiseringen med matpakker kontra smøremåltid kan gi barna større voksentetthet i den mest hektiske tiden på dagen, som er rundt måltidet.

3.1.2 Målformuleringer og status

Visjon for barnehagene er hentet fra Handlingsplan for barnehagene 2011-2015:

«Alle skal kunne ha minst en opplevelse av mestring hver dag».

Det finnes 11 kommunale og 20 private barnehager i Ringerike kommune. Målformuleringene her gjelder de kommunale barnehagene. Handlingsplanen for barnehagene vil revideres i 2015.

Område Barnehage	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Total kvalitet i barnehagen	5,0	5,0	5,0
• Antall ansatte med formell kompetanse			
Barnehagelærere	57	60	65
Barne- og ungdomsarbeidere	62	65	70
Opplevd kvalitet			
• Andel foresatte som opplever at barnet deres blir møtt med respekt	5,5	5,5	5,5
• Andel foresatte som opplever at de blir møtt med respekt	5,4	5,4	5,4
• Andel foresatte som opplever at barnet trives i barnehagen	5,4	5,4	5,4
Medarbeiderperspektiv			
• Fraværspersent	10,9%	9%	8%

Strategi for måloppnåelse er god ledelse og tydelige og «varme» voksne som har fokus på mestring og å gi mestringsopplevelser til det enkelte barn. Arbeidet med tidlig innsats i barnehagene gjennom tett samarbeid med foresatte og samarbeidspartnere skal fortsatt utvikles.

Målemetode vil være brukerundersøkelse, medarbeiderundersøkelsen og intern kartlegging.

3.1.3 Investeringer (i hele 1000)

Investeringer	2015	2016	2017	2018	SUM
IKT - Skole og barnehage	6 000	2 700	2 700	2 700	14 100
Barnehager - Nytt inventar	2 000	2 000	2 000		6 000
Oppgradering barnehager	1 300	1 000	1 000	1 000	4 300
Utvidet kapasitet eksisterende barnehager	6 500	6 500			13 000
Ny sentrumsbarnehage		2 000	20 000	18 000	40 000

IKT - Skole og barnehage

Det er foreslått avsatt 6 millioner kroner i 2015, deretter 2,7 millioner kroner i 2016, 2017 og 2018 til sammen 14,1 millioner kroner til IKT i skole og barnehage. Det er og betydelig behov for nyinnkjøp og oppgraderinger i barnehagene for å følge opp Handlingsplan for IKT i skole og barnehage som er vedtatt i Kommunestyret. I barnehagene vil det bli kjøpt inn PCer og Ipader slik at barna får oppleve at digitale verktøy kan være en kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap. Dette for å utvikle barnas digitale dømmekraft.

Oppgradering barnehager

Det er betydelig behov for tiltak i barnehagene. Det foreslås at potten økes til 1 million kroner i 2015, deretter 0,5 million kroner i 2016-2017, til sammen 2 millioner kroner. Typiske kostnader er bygningsmessige oppgraderinger inne og ute.

Midlene skal benyttes til vognskur, lekeplassutstyr, inneklima etc.

Ny sentrumsbarnehage

Det er behov for ny barnehage, primært i sentrum. Det foreslås avsatt 2 millioner kroner i 2016 (til utredning og planlegging) og 20 millioner kroner i 2017 og 18 millioner kroner i 2018, til sammen 40 millioner kroner. Ny sentrumsbarnehage er utsatt et år da det har vist seg mulig å oppgradere Heradsbygda barnehage.

Barnehager - Nytt inventar

Det er et stort oppgraderingsbehov i barnehagene i forhold til inventar og utstyr. Det foreslås avsatt 2 millioner i 2015- 2016- 2017, til sammen 6 millioner kroner.

Utbygging - Utvidet kapasitet eksisterende barnehager

Det har vist seg mulig å utvide eksisterende kapasitet i Heradsbygda barnehage som ikke er pekt på tidligere. For at dette skal la seg gjennomføre foreslås det avsatt 6,5 millioner kroner i 2015 og 6,5 millioner kroner i 2016, tilsammen 13 millioner kroner. Slike utvidelser gir mindre investeringer pr. plass og gjør enkelte barnehager gjennom økt størrelse mer robuste i drift.

3.2 Skoler

Skoleområdet omfatter barne- og ungdomsskoler, skolefritidsordninger og Læringscenteret for voksne.

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett (opprinnelig budsjett 2014)	259 038	245 786	245 786	245 786
Rammeendring	-13 252	0	0	0
Netto driftsramme	245 786	245 786	245 786	245 786

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-6 494			
Nye tiltak i 2015				
Økt ramme Norsk for fremmedspråklige. Internoverføring fra NAV fjernes i 2015	1 080			
Økt SFO betaling	-500			
Strukturendringer skolesektoren, redusert ramme	-5 000			
Fellesutgifter til Eiendomstjenesten	129			
Internhusleie til Eiendomstjenesten	443			
1,07 % kutt i lønsmassen	-2 910			
Sum rammeendring	-13 252	0	0	0

Rammeendringene vil føre til redusert lærertetthet skoleåret 2015-2016. Lærertettheten vil da trolig være under gjennomsnittet for sammenlignbare kommuner og være nær en kritisk grense. Rådmannen vil derfor også måtte se på strukturelle endringer og vil legge fram en sak som beskriver en prosess med sikte på nedlegging av Vegård skole fra høsten 2015.

3.2.1.1 Skole og SFO

Skolene har ansvar for opplæringstilbudet til 3 100 barn og unge og utvikles etter nasjonale føringer og kommunalt vedtatte planer. Den viktigste kommunale planen er Handlingsplan for grunnskolen for 2013-2015 som beskriver skolenes faglige utviklingsområder som i denne perioden er læringsmiljø og vurdering. Skolefritidsordningen (SFO) er et frivillig tilbud som skal legge til rett for lek, kultur - og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder og interesser hos barna. Kommunens SFO – plan beskriver målsettinger for innholdet.

3.2.1.2 Lovhjemler

Innholdet i grunnskolen er hjemlet i lov, forskrift og læreplaner. Opplæringsloven gir barn og unge plikt og rett til grunnskoleopplæring. Formålet er bl.a. å «i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.»

Skolefritidsordningen er og hjemlet i opplæringsloven, der det heter at «Kommunen skal ha eit tilbod om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1. – 4. årstrinn, og for barn med særskilte behov på 1. – 7. årstrinn.»

3.2.2 Målformuleringer og status

Område	Status	Mål	
	2014	2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
- Læringsutbytte; nasjonale prøver 5. trinn - Elevens score på nasjonal prøve i lesing sammenlignet med landssnitt (indikator) - Elevens score på nasjonal prøve i regning sammenlignet med landssnitt (indikator)	100 %	105 %	105 %
- Læringsutbytte; nasjonale prøver 8. trinn - Elevens score på nasjonal prøve i lesing sammenlignet med nasjonalt snitt (indikator) - Elevens score på nasjonal prøve i regning sammenlignet med nasjonalt snitt (indikator)	100 %	105 %	105 %
Andel elever med spesialundervisning som når målene i sin individuelle opplæringsplan og spesialundervisning avsluttes	Ny indikator	10 %	10 %
Andel elevsaker det er jobbet med i % av elevmeldt mobbing på elevundersøkelsen	Ny indikator	100 %	100 %
Andel av elever med fravær på 11 dager eller mer siste år (jf. kommunens rutiner)	Ny indikator	1,0 %	1,0 %
Opplevd kvalitet			
Elevenes opplevelse av trivsel på skolen sammenlignet med nasjonalt gjennomsnitt (indeks 7. og 10. trinn)	100 %	100 %	100 %
Elevenes opplevelse av lærernes praktisering av prinsippene for Vurdering for læring, sammenlignet med nasjonalt gjennomsnitt (indeks 7. og 10 trinn).	105 %	105 %	105 %
Foreldrenes opplevelse av trivsel i SFO sammenlignet med nasjonalt gjennomsnitt (3. trinn)	Ny indikator	100 %	100 %
Medarbeiderperspektiv			
Fraværsprosent(sektor)	6,00%	5,5%	5,0%

De fleste måleindikatorne ovenfor tar utgangspunkt i nasjonale tester og undersøkelser og sammenligner elevene i Ringerike sine prestasjoner eller opplevd kvalitet med landsgjennomsnittet. Noen er også basert på lokale registreringer, slik som antall mobbesaker det jobbes med på skolene og elevsaker som følges opp pga stort fravær.

3.2.3 Andre tiltak

Videreutdanning

11 lærere tar skoleåret 2014-15 kompetansegivende videreutdanning etter strategi utarbeidet av Utdanningsdepartementet, KS, Utdanningsdirektoratet og Utdanningsforbundet. Dette året er matematikk og naturfag prioritert. Utgiftene deles mellom stat og kommune. Ordningen bidrar til økt kompetanse og kvalitet. Antall lærere som vil få kompetansegivende utdanning fra høsten 2015 vil rådmannen komme tilbake til når statsbudsjettet for 2015 er endelig vedtatt.

Ungdomstrinn i utvikling

skal gi støtte til mer praktisk og relevant undervisning på ungdomstrinnet. Dette er en nasjonal satsing med tilbud om støtte til lokalt utviklingsarbeid i klasseledelse, regning, lesing og skriving. Satsingen har tre sentrale virkemidler - skolebasert kompetanseutvikling, lærende nettverk og pedagogiske ressurser. Ungdomsskolene i Ringerike deltar i denne utviklingsprosjekt over 3 semester fra høsten 2015.

3.2.4 Investeringer

Investeringer	2015	2016	2017	2018	SUM
IKT - skole og barnehage	6 000	2 700	2 700	2 700	14 100
Skoler - nytt inventar	5 000	5 000	5 000		15 000
Oppgradering skolebygg	6 500	6 500	6 500	6 500	26 000
Ny skole med flerbrukshall Hønefoss syd	50 000	100 000	100 000	80 000	330 000
Sokna skole totalrenovering	35 000	35 000			70 000
Skolebygg med flerbrukshall Hønefoss nord	5 000	85 000	95 000	125 000	310 000
Nes skole ny fløy			2 000	10 000	12 000

IKT - Skole og barnehage

Det er foreslått avsatt 6 millioner kroner i 2015, deretter 2,7 millioner kroner i 2016, 2017 og 2018, til sammen 14,1 millioner kroner til IKT i skole og barnehage. I 2015 vil det bli kjøpt inn PCer til dagens 8. trinn som ikke fikk nye ved skolestart høsten 2014. Det vil også bli kjøpt inn PCer til 8. trinn høsten 2015. Det er et betydelig behov for nyinnkjøp og oppgraderinger på barnetrinnet for å følge opp Handlingsplan for IKT i skole og barnehage.

Inventar

Fleire av skolene har et svært nedslitt inventar. En oppgradering på dette feltet bidrar til trivsel og læring. Det foreslås derfor å sette av 5 millioner kroner i 3 år til en helhetlig innvendig fornying på enkelte skoler slik at de framstår som «nye» og oppdaterte på inventarsiden.

Oppgradering skolebygg

Det er betydelig behov for tiltak i skolene. Det foreslås å videreføre en årlig avsetning på 6,5 millioner kroner i perioden 2014-2017, til sammen 26 millioner kroner. Midlene benyttes til å dekke behov knyttet til bygg, tekniske anlegg og funksjonelle behov. Typiske kostnader er tilrettelegginger for elever med spesielle behov, mindre bygningsmessige oppgraderinger for å øke funksjonalitet og kapasitet, tilfredsstillende krav til akustikk, lys etc, og fornying av foreldete tekniske anlegg.

Sokna skole – totalrenovering

Sokna skole er planlagt rehabilitert i tråd med tidligere vedtatt handlingsplan. Prosjektering pågår og planlagt byggestart er august 2015. Ut fra en behovsvurdering er renoveringen utvidet i forhold til tidligere planer og omfatter nå hele skolen. Kalkylen er 67 millioner kroner basert på erfaringstall. Utgifter til inventar kommer i tillegg. Det foreslås derfor å avsette 35 millioner kroner i 2015 og det samme i 2016 til renovering av Sokna skole.

Ny skole med flerbrukshall Hønefoss syd

Det foreslås avsatt 50 millioner kroner i 2015 til kjøp av tomt og til oppstart av prosjektering av ny skole Hønefoss syd. Det foreslås avsatt 280 millioner kroner til bygging i årene 2016-2018. Ferdigstilling av skolen er planlagt til skoleåret 2018/2019. Det blir lagt fram en sak om skolen skal bygges i kommunal regi eller som OPS i 2015.

Skolebygg med flerbrukshall Hønefoss nord

Det foreslås å sette av til sammen 330 millioner kroner i økonomiplanperioden til prosjektering og utbygging av Ullerål skole og Hov ungdomsskole og til ny flerbrukshall knyttet til skolene.

Ullerål skole er delvis renovert de siste årene og nytt inngangsparti og administrasjonsdel er nybygd. Det gjenstår å renovere en fløy av skolen. Tidligere prisantydning på dette var 30 millioner kroner. Utvidelse av skolen til en 3-parallellers barneskole vil kreve ytterligere utbygging.

Hov ungdomsskole er bygd tidlig på 70-tallet som landskapsskole. Den trenger omfattende rehabilitering for blant annet å oppfylle krav om miljørettet helsevern. Det må vurderes om skolen skal totalrenoveres, eller rives for å bygge en ny ungdomsskole på samme tomt.

Det må også bygges en flerbrukshall i området for å dekke behovet for kroppsøvingssarealer til disse to skolene.

Nes skole

Dagens barneskolefløy er dårlig og bør rives. Det må da bygges opp igjen et tilbygg for at skolen skal ha funksjonelle og gode lokaler. Ut fra dagens elevtall kan størrelsen på dette tilbygget reduseres i forhold til eksisterende fløy, og det settes derfor av 12 millioner kroner for å dekke dette behovet mot slutten av planperioden.

3.2.5 Læringssenteret for voksne

Læringssenteret har ansvar for opplæring av voksne fra Ringerike, Hole og Jevnaker kommune. Skolen tilbyr opplæring for voksne på grunnskolens område og norsk og samfunnsskap for innvandrere. I tillegg har skolen ansvaret for skoletilbudet til nyankomne innvandrere i kommunen, jf. Introduksjonsprogrammet.

Læringssenteret forholder seg til tre lovverk: Opplæringsloven, voksenopplæringsloven og introduksjonsloven.

3.2.5.1 Målformuleringer og status

Område	Status 2013	Mål	
		2015	2016- 2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
Andel deltakere som fullfører grunnskole for voksne med minimumskarakter 2 i alle fag	50 %	65 %	75 %
Andel spor 2 deltakere som består alle delprøvene på norskprøve A2-nivå innen ett år (Ny prøve)		40 %	40 %
Andel avsluttede introdeltakere ut i videre utdanning eller jobb	47 %	60 %	70 %
Gjennomstrømning, hvor lang tid går elevene på norskkurs (Spor1 og Spor2)			

Status og måltall på noen av indikatorene vil bli utviklet i programperioden.

Tiltak i programperioden

Læringssenteret flytter i januar 2015 inn i nye lokaler i Flerbrukshallen i Schjongslunden. Da vil hele virksomheten samles under samme tak i nye og hensiktsmessige lokaler. Dette vil bedre de ansattes og deltakernes læringsmiljø betraktelig, og ha positiv virkning på kvalitet og effektivitet.

3.3 Spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år

Sektoren omfatter fra april 2014 spesialpedagogisk team, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), avlastning, barnevern og forebyggende helsetjenester til barn og unge.

Kommunens tjenesteutvikling innenfor oppvekstområdet skal tilrettelegges slik at alle barn og unge hver dag har muligheten til å bli sett, stilt krav til og oppleve gleden av å lykkes med noe.

Barn, unge og deres familier skal gis hjelp og bistand til rett tid, på rett sted, med riktig hjelp og så tidlig som mulig. For å oppnå dette er det viktig med god kvalitet på tjenestene og fokus på kompetanseutvikling for alle ansatte innenfor tjenesteområdet.

3.3.1 Sentrale utfordringer

- Videreføre overordnede satsningsområder (kvalitet, tidlig innsats og samordning av tjenester)
- Oppfølging og gjennomføring av vedtatte handlingsplaner i oppvekst
- Øke erfaringsutvekslingen mellom virksomhetene i oppvekstsektoren (beste praksis) gjennom god helhet og samhandling
- Folkehelseperspektivet i Oppvekst
- Innovasjon

De sentrale utfordringene må sees i sammenheng. Det er generelt en utfordring at tiltakene rettet mot barn og unge ofte settes inn for sent i barnets livsløp og for sent etter at problemer oppstår, at tiltakene har varierende kvalitet, og at innsatsen er for lite samordnet og helhetlig. God brukermedvirkning, riktig kompetanse hos de ansatte og en ledelse med god implementeringsevne er avgjørende for å lykkes i arbeidet med disse utfordringene.

Prioriteringen av tjenester til barn og unge har vært et satsningsområde i Ringerike de senere årene. Ansvar for helse- og omsorgstjenester til barn og unge 0 – 23 år ble fra 1. april i år flyttet fra Helse- og omsorgssektoren til Oppvekstsektoren. Med dette ønsker Rådmannen å legge til rette for å kunne yte et bedre helhetlig tilbud ved å systematisere og effektivisere samarbeidet mellom aktørene på oppvekstområdet.

3.3.1.1 Forebygging og tidlig innsats

Ringerike kommune skal arbeide målrettet med å rette ressursinnsatsen fra ressursbruk på reparasjonstiltak til forebyggende arbeid og tidlig innsats. Forebygging og tidlig innsats er sentrale strategier innen samfunnsutvikling, tjenesteutvikling og arbeidsgiverpolitikk.

Det innebærer at fokuset på forebygging og tidlig innsats omfatter alle kommunens tjenesteområder. Av de kommunale styringsdokumentene er Folkehelsemeldingen sentral.

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	17 295	113 037	113 037	113 037
Rammeendring	95 742	0	0	0
Netto driftsramme	113 037	113 037	113 037	113 037

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-101			
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 81/14	83 702			
Nye tiltak i 2015				
Spes.ped.tiltak til barn med spesielle behov i barnehage, økt aktivitet og kostnader	2 309			
Barnevern tiltak, økt aktivitet og kostnader.	5 000			
Avlastning barn og unge m/ barnebolig, økte kostnader.	2 649			
Justering ekstern husleie	2 478			
Spesialpedagoger til PPT	436			
1,07 % kutt i lønsmassen	-731			
Sum rammeendring	95 742	0	0	0

Nye tiltak innenfor barnevern, avlastning/barnebolig og spesialpedagogisk hjelp har hatt en stor økning i 2014. Tiltakene er delvis kompensert med justerte rammer i 2015. Systematisering og gjennomgang av tildeling og etablert praksis vil være fremgangsmåten for å sikre at enhetene holder sine budsjett.

3.3.2 Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Tjenesten er kommunens rådgivende organ i forhold til barn og unge som har behov for spesiell tilrettelegging i barnehage og skole Jf. Opplæringsloven §5-6.

PPT	Status 2014	Mål	
		2015	2016- 2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Ventetid før saken startes	8-12 mnd	6-9 mnd	3-6 mnd
• Behandlingstid	3-12 mnd	3 mnd	1-3 mnd
• Nedgang i antall henviste saker	10%	10%	10%

PPT skal bidra til helhet og sammenheng, tidlig innsats og arbeide forebyggende. PPT har utfordringer med ventetid og saksbehandlingstid og målene skal være et redskap for nødvendige prioriteringer.

Strategien er tidlig innsats spesielt i barnehagene og arbeide med språkstimuleringsprosjekt. Målemetode vil være egne tellinger og medarbeiderundersøkelsen.

3.3.3 Avlastningstjenester til funksjonshemmede barn

Avlastning F/G er et avlastningstilbud til multifunksjonshemmede barn med stort medisinsk behov. Skolen/barnehagen er en integrert del av avlastningen. Avlastningstilbudet gis til foreldre/foresatte til barn og ungdom med stort omsorgsbehov i alderen 0-18 år.

Avlastning	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
1. Pårørende skal få tilfredsstillende informasjon	50%	60%	70%
2. Riktig Tilsyn etter skoletid	60%	65%	70%
Opplevd kvalitet			
1. Kvalitetssikringssamtale med alle pårørende som har et vedtak på avlastning x 1 pr år	100%	100%	100%

Ringerike kommune har et høyt volum på tjenester til utviklingshemmede, deriblant avlastning til barn/ungdom. Strategien er å finne rett nivå på tildeling av tjenester i samarbeid med Helse og omsorg.

Målemetode vil være egne tellinger, bruker- og medarbeiderundersøkelser.

3.3.4 Forebyggende helsetjenester barn og unge

Oppgavene til enheten er overveiende forebyggende og helsefremmende tjenester til barn, unge og deres familier.

Tjenesten omfatter blant annet:

- Helsestasjon 0-6 år
- Jordmortjeneste
- Skolehelsetjenesten i barne- og ungdomsskole. Egen helsestasjon for ungdom.
- Fysioterapi og ergoterapi til barn og unge
- Vaksinasjon og smittevernkontor
- Frisklivsarbeid

Forebyggende helsetjenester barn og unge	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
1. Gjennomført DU- kurs (Depresjon for ungdom)	1	2	2
2. Implementert fagteam i barnehage	3	6	9

Forebyggende helsetjenester for barn og unge har et høyt fokus på tverrfaglig samarbeid. Strategien som er valgt er tidlig innstas i samhandling med andre enheter.

Målemetode vil være egne tellinger og medarbeiderundersøkelser.

3.3.5 Barnevern

Barneverntjenesten skal bidra med ulike hjelpetiltak i familien. I de aller fleste tilfeller er hjelpetiltak tilstrekkelig. Barnevernstjenesten kan bidra med gruppeaktiviteter f.eks. sinnemestring, sosial ferdighetstrening, besøkshjem, nærmiljøtiltak, råd og veiledning, foreldreveiledningsgrupper (DUÅ), bistand i forhold til adopsjon, institusjon/fosterhjem.

Område Barnevern	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Antall familier som får PMTO gjennom Ringerike kommune	16	16	30
• Avvikle plasseringer der det er til barnets beste (adopsjon, tilbakeføring, aldersgrense)	Ikke registrert	10	8
• Antall barn som mottar hjelpetiltak	139	160	170
Opplevd kvalitet			
• Antall familier som har opplevd måloppnåelse etter PMTO behandling.	For tidlig å måle effekt	12	24
• Antall avslutta saker der hjelpetiltak har ført til nødvendig endring.	Ikke registrert	16	48
• Antall av disse som vi mottar ny bekymring på samme år.	Ikke registrert	0	0

Barnevernstjenesten har fokus på riktig tiltak til rett tid. Strategien som er valgt er tverrfaglig samarbeid og økt fokus på system i egen tjeneste.

Målemetode vil være statlige registreringer, egne tellinger og brukerundersøkelser.

3.4 Kultur

Kulturområdet omfatter biblioteket, kulturskolen og det generelle kulturarbeidet. Kultursektoren arbeider for å opprettholde og videreutvikle kulturområdet ut fra lovverk og mål innenfor de tildelte rammer.

Arbeidet med å utarbeide en helhetlig kulturplan for Ringerike kommune ble påbegynt høsten 2014. Kulturplanen med satsningsområder, muligheter og samarbeid legges fram til politisk behandling i 2015.

I kulturarbeidet fordeles tilskudd til lag, organisasjoner og arrangementer og det gis råd og veiledning til arrangører. Kultursektoren er involvert i utstillinger og arrangement og har ansvar for søknader om tippemidler og utleie av kommunens idrettshaller.

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	13 231	21 211	21 211	21 211
Rammeendring	7 980	0	0	0
Netto driftsramme	21 211	21 211	21 211	21 211

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-267			
Nye tiltak i 2015				
Justering ekstern husleie	8 364			
1,07 % kutt i lønsmassen	-117			
Sum rammeendring	7 980	0	0	0

Rammeøkningen gjelder internhusleie til eiendomstjenesten. En stor del av dette er driftsutgifter til den nye flerbrukshallen i Sjongslunden som ferdigstilles til nyttår.

3.4.1 Kulturskole

Kulturskolen holder til i Hønefoss sentrum og gir undervisning i musikk- og kunsthøgskolen. Kulturskolen har undervisning både for talent og for bredde. Hovedmålgruppe er barn og unge.

Kulturskolen er hjemlet i Opplæringsloven, der det heter at alle kommuner skal ha et musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge.

3.4.1.1 Målformuleringer og status

Område	Status	Mål	
	2014	2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Andel av personalet med fagutdanning	Ny indikator		
• Dekningsgrad: Andel elever i grunnskolealder i kommunens kulturskole	Ny indikator		

Ringerike kommune har i dag en relativt liten andel elever i kulturskolen i forhold til sammenlignbare kommuner og statlige mål.

Ringerike kulturskole tilbyr undervisning i instrumenter og kunstfag. Det er et mål å tilby undervisningsgrupper også i fagområder som teater og dans, slik at flere kan få et tilbud innenfor de rammene skolen har.

3.4.2 Bibliotek

Ringerike bibliotek sin visjon er: Et sted for informasjon, kunnskap, læring, opplevelse, kreativitet, trivsel og rekreasjon. Biblioteket gir tjenestetilbud til kommunens innbyggere.

Hovedbibliotek ligger i Hønefoss, med filialer på Sokna, Nes og i Ringerike fengsel. Biblioteket tilbyr en rekke arrangementer og aktiviteter, blant annet veiledning, kurs og temamøter. Biblioteket er en arena for livslang læring, lokalhistorie og lesestimulering, og her arrangeres skrivekonkurranse og bokkvelder.

Biblioteket er hjemlet i Folkebibliotekloven, og har til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet.

3.4.2.1 Målformuleringer og status

Område	Status 2013	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Antall utlån	82 667	82 000	81 000
• Fysiske besøk på hovedbiblioteket	92 671	92 800	93 000
• Antall arrangementer	20	22	26
• Selvbetjeningsgrad (utlån på automat, fornyelser per nett og sms)	Ny indikator	50 %	60 %

På nasjonalt nivå har både tallene for utlån og besøk vist synkende kurver, så målet er å bremse denne trenden. Biblioteket har og som mål å øke antall arrangementer og utstillinger – og dermed også kunne øke antall fysiske besøk.

3.4.2.2 Investeringer

Investeringer	2015	2016	2017	2018	SUM
Nytt alarmsystem med RFID	500				
Selvbetjente bibliotek annet	500				

Som oppfølging av utredningen «Meråpne bibliotek» foreslås det å bruke 1 million kroner til installering av blant annet alarmporter og dørlåssystemer, slik at låntakere kan benytte bibliotekene også utenom ordinær åpningstid.

3.4.2.3 Eksterne tilskudd

Biblioteket deltar i prosjektet «Buskerudbibliotekene som møteplass og debattarena» for å utvikle Ringerike bibliotek som møteplass.

Arbeidet med det lokalhistoriske prosjektet «Historien her vi bor» for barn fortsetter. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom de tre folkebibliotekene og historielagene i regionen. Prosjektet er finansiert av Sparebankstiftelsen og DnB.

3.5 Helse og omsorg

Sektoren omfatter hjemmebaserte tjenester, tjenester til funksjonshemmede, institusjoner med korttidsopphold, langtidsopphold og dagopphold. Psykisk helse og rus, Krisesenter, legevakt, og NAV. Sektoren har også tilbud om ulike avlastningstjenester, omsorgslønn og brukerstyrt personlig assistanse for at kommunens innbyggere med pleie og omsorgsbehov skal kunne bo lengst mulig i eget hjem.

Ringerikskjøkken med servicekjøkkenene er også organisatorisk underlagt Helse og omsorg.

Ringerike kommune har organisert tjenestetildelingen i eget tildelingskontor. Her er også koordinerende enhet. Tjenester tildeles etter veileder til tildelingspraksis jf. Helse – og omsorgstjenesteloven, helsepersonell loven, pasient og bruker rettighetsloven, forvaltningsloven og verdighetsgarantien.

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	657 495	581 219	581 219	581 219
Rammeendring	-76 276			
Netto driftsramme	581 219	581 219	581 219	581 219

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-12 096			
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 81/14	-83 702			
Nye/ endrede behov 2015				
Medfinansiering sykehus avsluttet	-34 000			
Redusert ramme økonomisk sosialhjelp	-2 000			
Økte inntekter Ringerikskjøkken som følge av økte priser	-2 000			
Økte inntekter brukerbetaling hjemmetjenester som følge av økte priser	-400			
1,07 % generelt lønnskutt	-5 380			
Justering ekstern husleie	67 785			
Husleieinntekter boliger	-35 431			
Kommunale avgifter fra Helse til Teknisk	-567			
Statlige overføringer ifm flyktninger og asylmottak flyttet til område avsetninger, overføringer	20 850			
Forebyggende edruskapsarbeid overført til administrasjon og fellesutg.	255			
Økt ramme hjemmetjenester	2 567			
Økt ramme kjøp av eksterne plasser	5 800			
Økt ramme legetjenester	1 104			
ROS tilskudd flyttet til rammeområde avsetninger, overføringer	939			
Sum rammeendring	-76 276	0	0	0

Helse og omsorg vil i perioden 2015- 2018 videreføre arbeidet med effektivisering, omstilling og strukturendring innenfor sektoren. Kvaliteten i tjenestene vil bli utfordret når rammene gjør det nødvendig å utfordre struktur og innhold i tjenestene.

Utgangspunktet for Budsjett 2015 er Budsjett 2014. Siden flere av driftsenhetene innenfor Helse og omsorg har merforbruk i 2014, er det store utfordringer for å gi tjenester i 2015 som er tilpasset budsjettet. Endringer i tjenestetilbud og struktur gjennomføres i løpet av høsten for å ha en inngangsfart i 2015 tilpasset budsjettet. Rammearket over viser endringer i budsjett 2015 som kommer i tillegg til det som er nevnt innledningsvis.

Regjeringen skal avvikle kommunal medfinansiering fra og med 2015. For Ringerike kommune utgjør det en reduksjon i rammeoverføringen på 34 millioner kroner. Overføringen til Helse Sør Øst RHF reduseres tilsvarende.

NAV har jobbet med tiltak for å redusere økonomisk sosialhjelp. Dette har de lyktes med, og posten har fått en reduksjon i Budsjett 2015 på 2 millioner kroner i forhold til Budsjett 2014.

Hjemmetjenesten har fått en økt ramme på 2,7 millioner kroner, som i hovedsak er økt ramme for Brukerstyrt personlig ass (BPA). Det har tilkommet flere brukere i 2014, og med helårseffekt i 2015 må rammen styrkes. Dette er tilbud nederst i omsorgstrappen og som er valgt prioritert i HP 2015- 2018.

Prisene for mat fra Ringerikskjøkken har vært uendret i perioden 2012 – 2014. I budsjett 2015 er det lagt inn en økning på porsjonsprisen på mat både til hjemmeboende og for salg fra Servicesentrene, og prisene er tilnærmet like det våre nabokommuner har. Dette utgjør en økt inntekt på 2 millioner kroner, dersom salget ikke blir vesentlig lavere.

For praktisk bistand er prisene justert, og det forventes en inntektsøkning på 0,4 millioner kroner dersom tildelte timer holder seg på omtrentlig samme nivå som i dag.

Budsjettposter for ekstern husleie flyttes fra teknisk over til helse. Dette gjelder alle boliger og to institusjoner som i hovedsak leies av Boligstiftelsen. Formålet er å få bedre utnyttelse av boligmassen, hindre tomgang og dermed svikt i husleieinntekter.

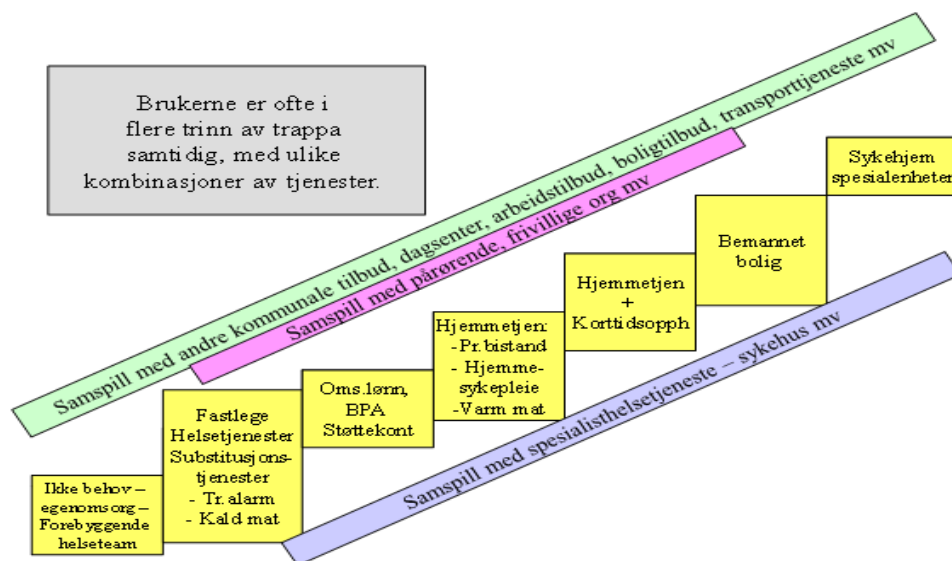
Økt ramme til legetjenester er i hovedsak grunnet økt sats driftstilskudd til leger, ny turnuskandidat og økt tilskudd til Ringerike interkommunale legevakt.

Det er en økning i antallet unge brukere som har problemer knyttet til rus og psykisk helse i kombinasjon med lav bokompetanse. I tillegg utfordres tjenesten i økende grad av ustabile brukere med trussels-, utagerings- og voldsatferd. Dette øker behovet for eksterne kjøp av plasser med 2 utover vedtatt budsjetttramme for 2014. Rådmannen foreslår å styrke dette området i neste års budsjett.

3.5.1 Volum på tjenester

I Ringerike kommune prioriteres tjenestene etter BEON-prinsippet (**B**este **e**ffektive **o**msorgsnivå). BEON-prinsippet kan illustreres gjennom en omsorgstrapp. Jo høyere opp i trappen desto mer inngripende tjenester.

Generell omsorgstrapp

Stortingsmelding nr 47 (2008-2009) "Samhandlingsreformen" bruker begrepet BEON-prinsippet - **B**este og mest **e**ffektive **o**msorgs**n**ivå. Kommunene skal sørge for en helhetlig tenkning med forebygging, tidlig intervensjon, tidlig diagnostikk, behandling og oppfølging slik at helhetlige pasientforløp i størst mulig grad kan ivaretas innenfor beste effektive omsorgsnivå (BEON). Derfor er hovedvekten av tjenestene organisert i den nederste delen av trappen. Vi må åpne for nye tilnærminger som gir tilbud av tjenester lengre ned i omsorgstrappen. Dette for å utnytte de iboende ressurser den enkelte har.

Hjemmetjenester, hverdagsrehabilitering, dagtilbud og hjemmehabilitering er tjenester nederst i trappen, hvor brukeren aktivt kan bidra til å beholde, gjenopprette, eller øke funksjonsnivå.

Lengst opp i omsorgstrappen finnes institusjoner og spesialenheter. Dekningsgraden for institusjonstjenestene i Ringerike kommune er lavere enn kommunegruppe 13. Dette kompenseres ved at vi har høyere tjenestevolum på hjemmetjenester, som igjen fordrer en stram og effektiv tildelingspraksis, med tildeling på best effektive omsorgsnivå. Det er et mål å redusere tildelte timer. Dette vises i måleskjema.

3.5.2 Sentrale utfordringer

Flyt i korttidsplasser

Innføringen av samhandlingsreformen har ført til pasienter skrives raskere ut fra sykehus enn før. I Ringerike kommune viser dette seg ved at plasser som tidligere var forbeholdt korttidsopphold og avlastningsplasser nå tas i bruk for å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehus. Terskelen for hjemmeboende pleietrengende som har behov for sykehjems plass har som en følge av dette blitt vesentlig høyere. Dette kan gi utslag i økte hjemmetjenester og økte utgifter for betaling av overliggere på sykehuset. Rådmann ønsker å utrede mulighet for et begrenset antall korttidsplasser i dobbeltrom. Rådmannen mener at dobbeltrom inntil to-tre uker langt opphold er en akseptabel kvalitet, og brukerne vil fremdeles få et fullverdig tjenestetilbud.

Besparelsen ved å ha dobbeltrom må veies opp med konsekvensene dersom tilsvarende tilbud måtte gis i pasientens hjem. Ringerike kommune har som eneste i kommunegruppe 13 bare enkeltrom i sine institusjoner.

Hverdagsrehabilitering

Prosjektet finansieres av prosjektmidler i 2014 og videreføres i 2015. Ved å arbeide målrettet med å gjøre brukeren mest mulig selvhjulpent, kan behovet for langvarige og omfattende tjenester i mange tilfeller reduseres, og behovet for institusjonsplass utsettes. Dette realiseres ved at brukeren tidlig mottar et tverrfaglig tilbud med fokus på rehabilitering og mestring. Den enkelte vil få økt livskvalitet, lengre levetid og større mulighet for mestre hverdagen i eget hjem. Dette krever et tett samarbeid mellom tjenestetildeling, korttidsinstitusjon og den aktuelle hjemmetjeneste.

Nasjonalt læringsnettverk for helhetlig pasientforløp videreføres og implementeres i 2015. Dette er kompetansehevende tiltak og satsning på brukervedvirkning.

Boligsosialt arbeid

I løpet av planperioden skal boligsosial plan realiseres. Kommunen har søkt og fått innvilget opptak i BASIS, Husbankens boligsosiale utviklingsprogram. Programmet går over inntil fem år og består av prosjektmidler, veiledning og råd fra Husbanken og samarbeidsmøter sammen med de andre kommunene som deltar i BASIS.

Økonomisk sosialhjelp

Utvikling og iverksetting av lavterskeltiltak, råd og veiledning samt forebyggende arbeid med særlig fokus på unge brukere. Bruke vilkår/sanksjoner aktivt, økt bruk av kvalifiseringsprogram, samt høyest mulig frekvens for oppfølging av langtidsmottakere.

Målstyring

Å arbeide målrettet og utvikle gode måleindikatorer for sektoren blir viktig i planperioden. Se måltabeller under tjenestene.

3.5.3 Hjemmetjeneste

Hjemmetjenester omfatter hjemmesykepleie og praktisk bistand i hjemmet i tillegg til ansvar for trygghetsalarm og matombringning.

Tjenesten er regulert i henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og Lov om pasient og brukerrettigheter.

Det er utfordringer knyttet til å ivareta den stadig sykere og mer hjelpetrengende bruker i hjemmet. Dette krever god og tett dialog med Tildelingskontoret. Det vil også være avgjørende med god struktur, veletablerte rutiner og økt faglig kvalitet i tjenesten.

3.5.4 Dagopphold

Tjenesten er et tilbud til eldre i Ringerike kommune som har behov for en mer meningsfylt hverdag, både i forhold til fysiske og psykiske behov. Tilbud er i dag lokalisert på Nes, Sokna, Tyribo, Hvelven og Heradsbygda.

Det ytes transporttjeneste fra dør til dør for brukere av tilbudet. Rådmannen vil tidlig i 2015 fremme en sak om lavterskeltilbud for eldre hjemmeboende.

3.5.5 Tjenester til funksjonshemmede (TTF)

Tjenesten gir i dag tjenestetilbud til 147 personer i alderen 18 til 90+ hovedsakelig i døgnbemannet bofelleskap, men også ambulerende tjeneste, dagsenter og arbeidssenter. Tjenestemottagere har i hovedsak diagnose utviklingshemming, men også andre diagnoser som autisme, senile, demente, psykiske lidelser, adhd, asberger syndrom, multiplesklerose (MS) og ervervet hjerneskade.

Tjenesten er regulert i henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og Lov om pasient og brukerrettigheter.

Hovedutfordringer

Avvikle små og kostnadskrevende boenheter

TTF har i dag 7 enheter med to store og flere små bofelleskap. Det er et stort potensiale for ytterligere innsparinger ved å avvikle de små bofelleskapene og erstatte dette med ett samlokalisert bofelleskap. Kostnadsreduksjons ble i 2012 grovt beregnet til 5- 7 millioner kroner pr år. Det planlegges i 2014/15 bygging av nytt bofelleskap og endret bruk/salg av små bofelleskap med forventet realisering innen 2018.

Av de som mottar tjenester i TTF er 118 tjenestemottagere under 67 år, dette er en stor andel av totalen. Statistikk viser at tjenestevolumet for denne aldergruppen, har vært økende siste årene og begrunnes med økende rettighetsfestelse og forventninger til høyt omfang av tjenester.

3.5.6 Institusjon

Institusjonene har ansvaret for langtidsbruker med stort pleiebehov, samt brukere med behov for korttid- og avlastningsopphold. Tjenesten er regulert i [Forskrift for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie](#).

Institusjonene arbeider for å komme ned i kostnadsnivå. Enhetskostnadene må fremdeles noe ned for å kunne sammenlignes med de rimeligste institusjonene i landet. Kostnadene er gått ned på grunn av lavere pleiefaktor siste årene. Årsaken til fortsatt høyere enhetskostnad er de spesialiserte avdelingene og kostnader knyttet til kostnadskrevende bygningsmasse

Dersom institusjonstjenesten fortsatt skal kunne levere et godt tilbud vil dette kreve god struktur, veletablerte rutiner og økt faglig kvalitet i tjenesten. Det er derfor i løpet av 2014 startet et arbeid for å bedre internkontroll og innføre standardiserte prosedyrer. Målsetningen er et veletablert og «levende» internkontrollsystem, som tilfredsstiller lovens krav på dette punkt.»

3.5.7 Målformuleringer og status

Brukerperspektiv	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Målt kvalitet			
Hjemmetjenesten			
Fravær av alvorlige avvik, feilmedisinering	Ikke data	Kartlegge	0
Andel brukere med Hverdagsrehabilitering med avklart funksjonsnivå	Oppstart 20	36	40
Dagopphold			
Antall bestilte transportoppdrag som ikke benyttes	Ikke tallfestet	Kartlegge	0
Andel fysisk aktivitet	6	7	7
Psykisk helse og rus			
Antall brukere med individuell plan	Ca. 20	25	25
Antall tiltaksplaner	0	50%	100%
Tjenester til funksjonshemmede			
Det er gjennomført forventningssamtaler med tjenestemottakere	Ikke sikre data	70 %	90%
Tjenestemottakere som ønsker det, har deltatt i utarbeidelse av vedtak, pleie og tiltaksplan	Ikke sikre data	50%	100%
Institusjon			
Fravær av uønsket underernæring	Ikke sikre data	Kartlegge	0
Fravær av trykksår	Ikke data	Kartlegge	0
Antall forventningsavklaringer v/innkost i %	Ikke data	80	
Tildelingskontoret			
Gjennomsnittlig liggetid på sykehuset etter at pasienten er definert som utskrivningsklar		0-3 døgn	
Andel korttidsplasser belagt med korttidspasienter		75-89%	90-100%
Gjennomsnitt tildelte tjenester pr. uke pleie og omsorg utenfor institusjon	7,9 timer	7,8 timer	7,5 timer

	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Opplevd kvalitet			
Hjemmetjenesten			
• Opplever du ofte at ukjente pleiere kommer hjem til deg?		Brukerundersøkelse *	
• Får du hjelpen du trenger til avtalt tid?		Brukerundersøkelse *	
Dagopphold			
• Behandles du med respekt?		Brukerundersøkelse *	
• Opplever du at tilbudet gir deg økt livskvalitet?		Brukerundersøkelse *	
Psykisk helse og rus			
• Fornøyd med tilgjengelighet fra rus/psykisk helse	Ikke målt	Kartlegges	
Tjenester til funksjonshemmede			
• Fornøyd med muligheten til påvirkning i eget liv	Brukerundersøkelse *	Forbedringsarbeid	Brukerundersøkelse *
Institusjon			
• Opplever du at personalet behandler deg med respekt og verdighet?	Ikke data	Brukerundersøkelse *	
• Er du fornøyd med serveringen og måltidene?	Ikke data	Brukerundersøkelse *	
Tildelingskontoret			
• Opplevd god brukermedvirkning i utformingen av tjenestetilbudet.		Brukerundersøkelse *	
• Opplevd tilfredshet med informasjon om tjenesten.		Brukerundersøkelse *	

*Brukerundersøkelser gjøres annethvert år.

3.5.8 NAV

De kommunale tjenestene i NAV er lovregulert i lov om sosiale tjenester i NAV og introduksjonslovgivningen.

Formålet med lov om sosiale tjenester i NAV er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgangen til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet.

Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

NAV- kontoret skal ivareta brukerens helhetlige behov for bistand, og tilby en individuelt tilpasset oppfølging med de tjenester, tiltak og virkemidler kontoret rår over.

Formålet med introduksjonsordningen er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltagelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

I Ringerike er følgende kommunale tjenester samlet i NAV: økonomisk sosialhjelp, gjeldsrådgivning, boligsosialt team, flyktning og husbank.

NAV	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Antall brukere med sosialhjelp som hovedinntekt	520	490	420
• Gjennomsnitt antall måneder på sosialhjelp	6,29	5,9	5,4
• Antall mellom 18-24 år på økonomisk sosialhjelp	94	80	70
• Oppfylle kommunestyrevedtak om bosetting av flyktninger	Ja 45	Ja(antall)	Ja(antall)
• 75 % av alle med gjennomført introduksjonsprogram skal i arbeid, utdanning eller annen kvalifisering mot arbeid	Ukjent	75 %	75 %
Opplevd kvalitet			
• «Jeg får den service jeg trenger fra NAV-kontoret»	4,4 av 6	4,8	5,0
• «Veileder var interessert i å finne gode løsninger sammen med meg»	4,8	5,0	5,0
• «Har noen på NAV -kontoret snakket med deg om muligheten til å komme i arbeid?»	71,2 % av 100 %	75 %	80 %

Alle mål er målbare. Tallene hentes fra fagsystemet SOCIO, NIR, den årlige brukerundersøkelsen for NAV-kontor og NAVs årlige HKI-undersøkelse (medarbeiderundersøkelsen).

3.5.8.1 Status og utfordringer

Økonomisk sosialhjelp

NAV har i 2014 hatt 520 brukere med sosialhjelp som hovedinntekt. Dette er et høyt antall. Videre er gjennomsnittlig antall måneder man mottar sosialhjelp på 6,29, dette er også høyt i forhold til sammenlignbare kommuner. Buskerud kommunerevisjon gjennomførte forvaltningsrevisjon på området i 2013. Status for 2014 er ikke vesentlig endret etter denne rapporten. Utvalget kom med anbefalinger om bl. a utvikling og iverksetting av lavterskeltiltak, øke ressursene til råd og veiledning samt forebyggende arbeid med særlig fokus på unge brukere, bruke vilkår/sanksjoner aktivt, økt bruk av kvalifiseringsprogram, samt høyest mulig frekvens for oppfølging av langtidsmottakere.

Gjennom utarbeidelse av felles rutinehefte har sosialhjelpsutgiftene blitt redusert i 2014.

Boligsosialt arbeid

NAV har vært med i utarbeidelse av Boligsosial handlingsplan. I løpet av planperioden skal planen realiseres og NAV vil være en aktiv aktør i gjennomføringen. Kommunen har søkt og er tatt inn i programmet BASIS, Husbankens boligsosiale utviklingsprogram. Programmet går over inntil fem år og består av prosjektmidler, veiledning og råd fra Husbanken og samarbeidsmøter sammen med de andre kommunene som deltar i BASIS. NAV vil også være delaktig i BASIS, både gjennom de som i dag arbeider med tildeling og oppfølging i bolig, men også de som arbeider med økonomirådgivning og Husbankens virkemidler vil bli involvert.

Introduksjonsordningen for flyktninger

Ringerike kommune har vedtatt å bosette 45 flyktninger i 2014 og 40 flyktninger i 2015 og 2016. I tillegg kan det tas inn 5 mindreårige flyktninger pr. år. I planperioden blir det viktigste arbeidet å bosette flyktningene, integrere flyktningene i lokalsamfunnet og veilede de mot arbeid og utdanning. Utfordringer i arbeidet blir å finne nok boliger som er hensiktsmessige. Vi ser at det ikke er så enkelt å finne arbeid i dagens marked på Ringerike, så dette blir en stor oppgave for NAV.

3.5.9 Krisesenter

Krisesenter – Et ressurscenter mot vold i nære relasjoner.

Krisesentertilbudet er et lovpålagt tilbud, jf. Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova). Formålet med loven er å sikre et godt og helhetlig hjelpetilbud til kvinner, menn og medfølgende barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Det utarbeides en handlingsplan for vold i nære relasjoner i handlingsperioden.

Krisesentertilbudet er et interkommunalt tiltak som driftes etter vertskommunemodellen, et samarbeid mellom 14 deltakende kommuner i 2015, der Ringerike kommune er vertskommune. Nedslagsfeltet omfatter 102 856 innbyggere per 01.01.14, jf. SSB.

I det interkommunale krisesentersamarbeidet blir kostnadene til drift og overheadkostnader fordelt etter innbyggertall slik at alle deltakende kommuner i samarbeidet betaler samme sum ut fra sin befolkningsstørrelse/innbyggertall.

Det ble i 2014 utarbeidet en ny samarbeidsavtale med alle deltakende kommuner gjeldende fra 2015.

I tillegg til faktisk bruk skal krisesenteret være i akutt beredskap til enhver tid, døgnet rundt, 7 dager i uken.

Fylkesmannen i Buskerud avholdt tilsyn med krisesentertilbudet i Ringerike kommune den 23.10.13. Ved tilsynet ble det ikke gjort funn som ga grunnlag for å gi pålegg til kommunen. Fylkesmannen vurderer at brukerne av Krisesenteret i Hønefoss får et kompetent og godt tilrettelagt tilbud.

	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Gjennomsnittlig botid (per 3 kvartal 2014)	44 døgn	45	45
• Flerkulturell andel beboere (per 3 kvartal 2014)	30%	45%	50%
• Beregnet antall beboere på 12 måneder	115	120	120
• Beregnet antall dag/kveldssamtaler på 12 mnd.	165	170	170
Brukerperspektiv			
Opplevd kvalitet			
• Opplevd god brukermedvirkning i utformingen av tjenestetilbudet.	4 av 6	5 av 6	6 av 6
• Opplevd tilfredshet med informasjon om tjenesten.	Ja	Ja	Ja
• Opplevd nytteverdi av individuell plan(IP)	Ikke målt	Ja	Ja

3.5.10 Ringerike interkommunale legevakt

Ringerike interkommunale legevakt er primærhelsetjenestens akutte legetilbud utenfor fastlegenes alminnelige åpningstid i kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Krødsherad, Modum og Sigdal. Tjenesten regulert av Helse- og omsorgstjenesteloven .

Samarbeidet er organisert etter § 28-1 a. *Vertskommunesamarbeid* med Ringerike som vertskommune. Det er ca. 60 000 innbyggere i kommunene til sammen.

Legevakten skal sikre at befolkningen får den legehjelpen som er nødvendig utenom fastlegenes vanlige åpningstid.

Døgnøyeblikkelig hjelp i kommunene

Det er i nært samarbeid med det interkommunale legevaktsamarbeidet og Vestre Viken, etablert kommunale døgnøyeblikkelig hjelp-senger lokalt i kommunene. For Ringerikes del er 3 plasser lokalisert ved Austjord. Det er i tillegg tre senger lokalisert i Ringerike sykehus.

Tilbudet rettes mot pasienter, som pga. funksjonssvikt trenger døgnøyeblikkelig medisinsk hjelp og observasjon, og som ikke kan håndteres på kommunens øvrige tilbud. Det er fastlegen eller legevaktslegen som kan henvise pasienter til plassene.

Pågående prosjekt i legevakten er utvikling ny legevakt, fremtidig bruk av KØH og innføring av Nødnett.

Interkommunal legevakt	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Responstid på telefon	Ukjent	80% innen 90sek	80% innen 90sek
• Antall henvendelser	Ukjent	Kartlegge	aktivitetsdata
• Antall avvik journalsystem	Ukjent	Kartlegge	0
Opplevd kvalitet			
• Fikk du den hjelpen du trengte		Brukerundersøkelse	
• Fikk du hjelp til avtalt tid		Brukerundersøkelse	
• Fikk du den informasjonen du trengte og var informasjonen forståelig		Brukerundersøkelse	

3.5.11 Investeringer

Investeringer	2015	2016	2017	2018	SUM
IKT - Pilotprosjekt Velferdsteknologi	2 000	2 000	2 000	2 000	
Helse - Nasjonalt Nødnett (statlig an	1 000				1 000
Helse - Inventar/utstyr	2 000	2 000	1 000	1 000	6 000
Oppgradering helse- og omsorgsbygg	1 500	1 500	1 500	1 500	
Norderhovhjemmet oppgradering "nydelen"	2 800				
Utskifting av heiser		2 000			
Flytte hjelpemiddellager	2 000				
Ombygging mottak NAV	1 050				
Hov allé omsorgsboliger	2 000	24 800	20 000		46 800
Omsorgsboliger (foreldrekonsept)	1 000	15 400			16 400
Nye omsorgsboliger Norderhovhjemmet	2 000	10 000	25 000	27 000	64 000

3.5.11.1 Nødnett

Nødnettet er den nye sambandsløsningen for brann, politi og helsetjenesten som er under utbygging. Nødnettet skal erstatte det analoge helseradionettet. Med nødnett får helsetjenesten et robust, fleksibelt og avlytningssikret kommunikasjonsnett med god dekning og talekvalitet. Den nye teknologien legger til rette for bedre samhandling i helsetjenesten og styrket samvirke med de andre nødetatene.

I fase-2a Nordre Buskerud skal det installeres en teknisk løsning for legevaktsentralen som innebærer i hovedsak at det «tunge» tekniske utstyret blir installert i en datahall hos HDO på Gjøvik og mindre voluminøst utstyr på legevaktsentralen. Det er fortsatt ikke kjent hvor mye hver legevaktsentral skal belastes felleskostnadene for etablering og drift av omtalte. I HP 2015-2018 er det satt av 1 millioner kroner til dette tiltaket.

3.5.11.2 Velferdsteknologi

Mål for 2015: Etablere en standard for velferdsteknologi som gir grunnlag for Helse og omsorgs satsning på velferdsteknologiske utvikling.

Bruk av velferdsteknologi har som mål å bidra til økt livskvalitet og selvstendighet for brukere. Dette i tillegg til optimal ressursutnyttelse av tjenestene. Med Velferdsteknologi skal Ringerike kommune bidra til å forenkle hverdagen for pleiere, øke sikkerheten og kvaliteten i tjenestene. Legge til rette for nye muligheter for selvhjelp og bistand fra pårørende. I HP 2015-2018 er det foreslått avsatt 2 millioner kroner til dette tiltaket.

3.5.11.3 Utstyr Helse og omsorg

Det er et stort oppgraderingsbehov knyttet til institusjoner og omsorgsboliger med døgnbemanning i forhold til inventar og utstyr. I HP 2015-2018 er det foreslått avsatt 2 millioner kroner i 2015- 2016-2017, til sammen 6 millioner kroner.

I rapporten «Ringerike 2020» er det beskrevet hvordan Ringerike kommune skal håndtere vekst og tilpasse tjenestene inn i fremtiden. I HP 2015-2018 er det satt av investeringsmidler til omregulering og prosjektering av omsorgsboliger.

3.5.11.4 Flytte hjelpemiddellager

Hjelpemiddellageret vurderes flyttet tilbake til Helse og omsorg. Ringerike kommune har mange hjelpemidler til utlån for hjemmeboende. Det er viktig å bedre lagring, muligheter for renhold og reparasjon i tillegg til å ha et godt lagersystem. Dette for å kunne utnytte verdien av hjelpemidlene.

3.5.11.5 Ombygging av mottak NAV

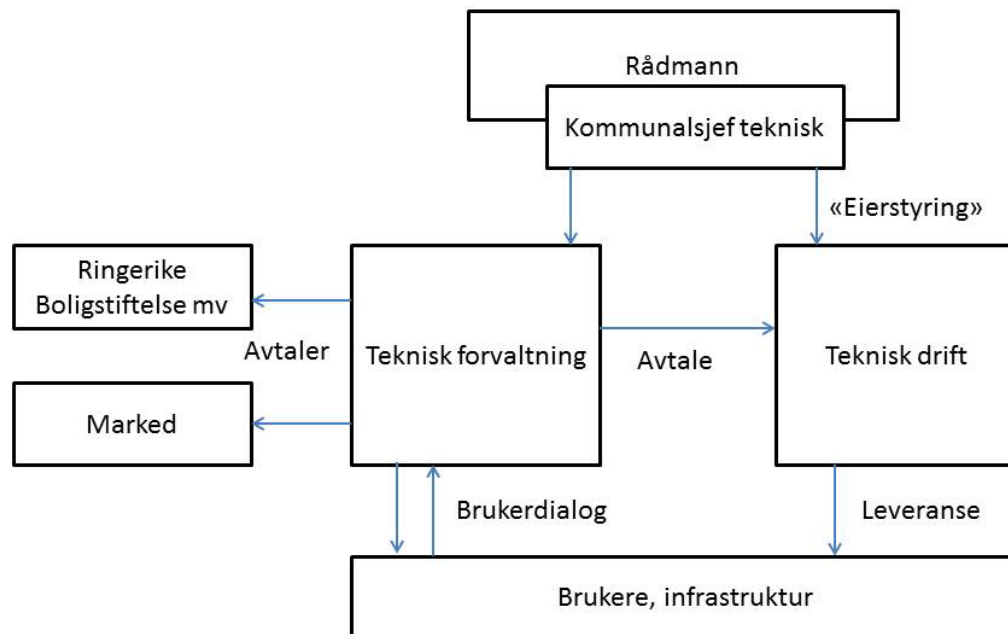
Nasjonale retningslinjer for sikkerhet i NAVs kontorer krever at det gjøres ombygging av mottaket hos NAV. Det er i HP 2015-2018 satt av 1 million kroner til dette.

3.6 Teknisk sektor

Tekniske områder er fra 1.januar 2015 organisert etter en bestiller- og utførermodell. Bestillerenheten har fått arbeidsnavnet «Teknisk forvaltning» og utførerenheten har fått arbeidsnavnet «Teknisk drift». Teknisk drift er organisert i basisorganisasjonen. Hovedmotivasjonen bak endringen er å skape styring og kontroll på tjenestene som skal leveres og derigjennom økt effektivitet og lavere kostnader.

Brann- og redningstjenesten og miljø- og arealforvaltningen er ikke omfattet av denne organisasjonsendringen.

Teknisk forvaltning definerer hva som skal leveres av drift-, vedlikeholds- og utviklingstjenester basert på vedtatt budsjett og prioriteringer. Enheten har ansvar for budsjettering av tjenestene og kjøper tjenestene ved å inngå avtaler med Teknisk drift, samarbeidspartnere (som Ringerike Boligstiftelse) og i et marked (for eksempel bygging av skole).

Det vil bli stilt krav til at Teknisk drift leverer tjenester med kvalitet og kostnad som er konkurransedyktige i forhold til tilsvarende tjenester i andre kommuner og eventuelt tilsvarende tjenester som tilbys i det private marked. Nøkkeltall blir derfor en viktig del av sammenligningsgrunnlaget. For å opprettholde fokus og unngå rolleblanding, inngår Teknisk drift foreløpig ikke i kommunalsjefens ledergruppe. Kommunalsjefen vil imidlertid ha egne «eierstyringsmøter» med enheten.

Rådmannen vil bruke 2015 til å få organisasjonen, avtaler og nødvendige tilpasninger på plass og at alle forstår og fyller sine roller. Rådmannen forventer derfor ikke full effekt av endringen før 2016.

Brukerne av tjenestene forholder seg til Teknisk forvaltning. Teknisk forvaltning vil videreføre og revidere driftsavtaler med brukere i forhold til hvilke tjenester som skal gjennomføres på hvert enkelt bygg i tillegg til avtaler med Teknisk drift eller eksterne leverandører.

Driftsrammer

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	167 866	120 961	120 961	120 961
Rammeendring	-46 905	0	0	0
Netto driftsramme	120 961	120 961	120 961	120 961

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-3 337			
Nye/ endrede behov 2015				
Kommuneplan overført fra administrasjon og fellesutgifter	300			
Vannbruksplan overført fra administrasjon og fellesutgifter	30			
Forventet økt refusjon fra Hole etter reforhandling 2015	-500			
Reduksjon renhold	-1 000			
Reduksjon vaktmester	-1 000			
Reduksjon på husleie Boligstiftelsen	-1 000			
Forventet økning husleie utover indeks (Boligstiftelsen)	-1 000			
Reduksjon energikostnader	-500			
Organisasjonsendring til administrasjon og fellesutgifter	-880			
1,07 % generelt lønnskutt	-1 146			
Overført komm avg fra helse til teknisk	709			
Overført husleieinntekter Boligstiftelsen til helse	35 431			
Overført husleieutgifter Boligstiftelsen til helse	-64 049			
Justering ekstern husleie inkl felleskostnader - til andre driftsområder	-16 012			
Parkeringsinntekter overført til område avsetninger, overføringer	6 500			
Driftsendring	549			
Sum rammeendring	-46 905	0	0	0

3.6.1 Teknisk forvaltning

Teknisk forvaltning omfatter både forvaltningen av kommunens infrastruktur (herunder drift, vedlikehold, kjøp, salg) og utbygging av ny infrastruktur. Fagområdene som skal dekkes er (ikke uttømmende):

Veg

- Sommer- og vintervedlikehold (veier, gangveier, bruer, hengebruer)
- Flagging
- Gatelys
- Overvann
- Parkering mv
- Gravemeldinger

Park og idrett

- Parker, blomsterbed, krakker
- Idrettsbaner
- Hogst

Vann og avløp

- Distribusjonsnett
- Renseanlegg
- Gebyrhåndtering

Eiendomsforvaltning

- Drift (herunder renhold, vaktmester)
- Vedlikehold i tråd med vedlikeholdsplaner
- Kjøp / salg av eiendommer
- Utvikling av kommunale eiendommer (for kommunens bruk eller salg)
- Utvikling av bygninger i tråd med brukerens og tekniske krav.
- Forvalte leiekontrakter. Både der kommunen er leietaker og ved utleie av kommunale arealer (som framleie av boliger)

Prosjekt og utbygging

- Veg
- Vann og avløp
- Kommunale bygg
- Utbyggingsavtaler
- Hovedplaner veg, vann og avløp

Teknisk forvaltning ivaretar sitt ansvar gjennom kjøp av tjenester fra Teknisk drift, samarbeidspartnere eller kjøp i et marked. Avtalene med Teknisk drift skal motivere Teknisk drift til å levere tjenester med riktig kvalitet til konkurransedyktige priser. Ved økt tjenestevolum eller dersom Teknisk drift over tid ikke klarer å levere til konkurransedyktige priser, vil det bli vurdert om Teknisk forvaltning kan kjøpe deler av tjenestene i et marked. Eventuelle prinsipielle avklaringer vil bli forelagt politisk behandling.

I tillegg til kompetanse på fagområdene som Teknisk forvaltning skal ivareta, er også innkjøp og kontraktsforvaltning viktig kompetanse.

Husleie kommunale boliger

Rådmannen har også i 2014 varslet husleieøkning for beboere i kommunale boliger for å komme opp på kostnadsdekkende leie (herunder bidrag til kommunens administrative kostnader). Tabellen nedenfor viser at budsjettet vil forbedres med ca. 5,2 millioner kroner fra 2014 til 2015 som følge av økt husleie og redusert antall boliger som leies.

<i>Millioner kroner</i>	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Endring
Husleiekostnad Ringerike Boligstiftelse	37,7	36,8	-0,9
Husleieinntekt	29,3	33,6	-4,3
Sum	8,4	3,2	-5,2

Det er fortsatt en underdekning på i overkant av 3 millioner kroner. Dette skyldes blant annet:

- Husleien kommunen viderefakturerer beboer inneholder ikke alltid fellesarealene
- Boliger står tomme fordi de skal videreutvikles eller det avventes avklaringer for eventuelt fremtidig bruk eller salg
- Beboer betaler ikke

Rådmannen vil holde tak i disse problemstillingene slik at vi etter hvert sikrer at husleieinntektene dekker kommunens kostnader til leie av Ringerike Boligstiftelse og bidrag til kommunens administrative kostnader.

I tillegg til overnevnte, leier kommunen sykehjem fra Ringerike Boligstiftelse for ca. 15 millioner kroner årlig.

3.6.1.1 Målformuleringer

Det er foreløpig ikke utviklet målformuleringer for alle fagområdene på Teknisk forvaltning.

Område	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
Vann, avløp, rens			
• Redusere vanntap på nettet med 5 % årlig	+ -55 %	+ -50 %	+ -35 %
• Redusere overløpsutslipp og driftsstanser*			
• Forbedre renseresultatene ved Hallingby renseanlegg	88 %	92%	93%
Eiendomsdrift			
• Energiforbruket skal reduseres med 5% årlig*			
Investeringer			
• 90% av investeringsprosjektene på eiendom skal følge oppsatt fremdriftsplan	Ikke målt	> 90%	> 90%
Medarbeiderperspektiv			
• Sykefravær hele teknisk (2014 er prognose)	6%	6%	5,5%

*Statustall vil foreligge i januar 2015.

Vann, avløp og rensing (VAR)

VAR-tjenesten består av å produsere nok vann, godt vann og sikkert vann til abonnentene, samt innsamling og rensing av avløpsvann.

1. Det er innkjøpt lekkasjesøkutstyr og det må avsettes tid for å kunne avdekke lekkasjer. På nyere ledningsnett, er erfaringen at vannet forsvinner i omfyllingsmassene (pukk) og dette utgjør en stor andel av lekkasjene.
2. Tilstopping av pumper og ledningsnett utgjør noe unødig overløpsutslipp, ofte pga klær og andre ting som kastes i toalettet. Innmontering av tekniske løsninger vil redusere problemet.
3. Hallingby renseanlegg greide for første gang i 2013 ikke kravene til rensing (90%). Det arbeides med å finne løsninger på dette, da den teoretiske kapasiteten er større enn dagens belastning.

Kommunale veier

Driftsbudsjettet er såpass lavt at mangel på løpende vedlikehold forverrer tilstanden. Ut ifra en faglig synsvinkel burde beløpet ha vært mellom 5-10 millioner kroner årlig for å stanse forfallet i veikapitalen og bevege seg mot en forsvarlig standard.

Inntil kommunen har tilstrekkelig økonomisk handlingsrom er dette imidlertid en riktig prioritering og budsjettet er derfor lagt opp til å håndtere de mest kritiske driftshendelsene, igjenfylling av huller og «klattvis» reasfaltering. Rådmannen gjør oppmerksom på at *reasfaltering* er en driftskostnad så lenge det er snakk om tilbakeføring til opprinnelig nivå/standard.

Bruer

Det er i 2014 gjennomført en inspeksjon av 40 bruer og hengebruer i Ringerike kommune av Safe Control AS. Med unntak av 10 bruer hvor det skal gjennomføres en spesialinspeksjon for å belyse nødvendige tiltak og kostnader for utbedringer, er den samlede utbedringskostnaden beregnet til ca. 1,25 millioner kroner ekskl mva.

Det forventes store oppgraderingskostnader for de bruene hvor det skal gjennomføres spesialinspeksjon og rådmannen kommer tilbake med en egen politisk sak med utbedrings- og finansieringsplan når endelig inspeksjonsrapport foreligger.

Eiendomsdrift

Det pågår målinger av inneklimaet. Status på inneklimaet skal foreligge for alle store kommunale bygninger i løpet av 2015.

Energibehovet vil bli redusert også i 2015 som følge av gjennomførte tiltak og innføring av energiovervåkningssystem(EOS). EOS er svært viktig i arbeidet med å regulere varme og driftstid til riktig nivå på kommunale bygninger.

Justeringer i budsjettet

Av endringer fra budsjett 2014 til budsjett 2015 har rådmannen fortatt følgende prinsipielle justeringer:

- Inntektene fra parkeringsgebyr mv er flyttet fra veg, park og idrett til rådmannen. Bakgrunnen er at dette er en finansinntekt og at eventuell bruk av inntektene skal prioriteres av de folkevalgte.
- Kostnader for ekstern husleie synliggjøres på den enheten som benytter arealene og ikke eiendomsutvikling. Teknisk forvaltning skal fortsatt kvalitetssikre innkomne fakturaer mot leieavtale før enheten betaler fakturaen («flyten» mellom enhetene skjer elektronisk i økonomisystemet).

3.6.1.2 Selvkost

Teknisk forvaltning har flere selvkostområder. Selvkostområdene i dag er vann, avløp, slam/septik, feiing, private reguleringsplaner, byggesak og oppmåling.

Kommunale tjenester der selvkost setter den øvre rammen for brukerbetalingen er:

Renovasjon (Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981, § 34). Innenfor avfallsområdet (renovasjon) er det et lovmessig krav om at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling. Kommunene er altså pålagt å ha full kostnadsdekning. Miljødirektoratet har utarbeidet egne retningslinjer for blant annet hvordan kommunene kan differensiere avfallsgebyrene. Disse retningslinjer supplerer retningslinjene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet på andre tema enn selvkost.

Vannforsyning (Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 12 og forurensningsforskriften av 1. juni 2004). Brukerne av tjenesten bør bære kostnadene forbundet med tjenestene. Kommunen er imidlertid ikke pålagt full kostnadsdekning.

Avløpshåndtering (Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 12 og forurensningsforskriften av 1. juni 2004). Brukerne av tjenesten bør bære kostnadene forbundet med tjenestene. Kommunen er imidlertid ikke pålagt full kostnadsdekning.

Tømming fra slamavskillere (septiktanker), privet m.v. (Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981, § 26). Som for renovasjon er det et lovmessig krav om at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling.

Plan- og byggesaksbehandling (Plan- og bygningsloven av 27. juni 2008, § 33-1). Brukerbetaling kan maksimalt dekke selvkost, men det er ikke pålagt full kostnadsdekning.

Oppmåling og matrikkelføring (Matrikkelloven av 17. juni 2005, § 32). Kommunen kan ta gebyr for oppmålingsforretning, matrikkelføring, utferdning av matrikkelbrev og annet arbeid etter regulativ fastsatt av kommunestyret selv. Gebyrene kan i sum ikke være høyere enn nødvendige kostnader kommunen har med slikt arbeid.

Feietjeneste (Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) av 14. juli 2002, § 28). Brukerbetaling kan maksimalt dekke selvkost, men det er ikke pålagt full kostnadsdekning.

Når det gjelder renovasjon så ivaretas dette av HRA.

Selvkostområdene kommunen selv ivaretar er alle vedtatt av kommunestyret. Selvkostberegning på områdene nevnt ovenfor må foretas uavhengig av om selvkost er vedtatt av kommunestyret eller ikke. (Med vedtak av kommunestyret kan et selvkostunderskudd dekkes mot positivt selvkostfond. Dette er det ikke automatikk i uten kommunestyrevedtak.)

Det følger av retningslinjer for beregning av selvkost at dersom gebyrinntekten er større kostnadene, må overskuddet settes av på et selvkostfond. Dette kan igjen føre til at gebyrer reduseres.

Det er på de ovennevnte områdene jf. retningslinjer ikke pålagt full kostnadsdekning. Med andre ord er det anledning til at gebyrer settes lavere enn selvkostdekning. Dette er i praksis sponning av selvkostområdene fra kommunekassen.

Det er strenge regler for håndtering av selvkost og rådmannen gjennomfører 2 årlige gjennomganger med et eksternt firma for å sikre at selvkostområdene håndteres riktig i forhold til hvilke kostnader som skal belastes, vurdering av gebyrnivå og håndtering av fond. Kommunestyret vedtok blant annet nye gebyrer for noen områder våren 2014 for å dempe konsekvensen av negative fond.

Innen oppmåling er det fortsatt for lave inntekter til å unngå negative fond. Det vil kreves stor økning av gebyrer også ut over de gebyrene som nabokommunene opererer med. For å unngå at gebyrøkningen blir for stor og at selve gebyrnivået blir for høyt, foreslår rådmannen en noe dempet gebyrøkning i forbindelse med budsjett 2015.

Det er anledning for kommunestyret å avskrive de fremførbare underskuddene på områdene dersom man skulle mene at det er vanskelig å både oppnå fullkostnadsdekning i økonomiplanperioden og samtidig ta inn ekstra gebyrinntekter for å dekke de fremførbare underskuddene

Rådmannen vil imidlertid komme tilbake med en egen politisk sak om gebyrnivået på miljø- og arealforvaltningen (byggesak, private reguleringsplaner, oppmåling) som grunnlag for å drøfte hvordan dette skal håndteres videre (ev vedtak om nye gebyrer).

Rådmannen jobber parallelt med effektivisering av tjenestene (for å redusere kostnader) og å sikre gode og forutsigbare leveranser.

3.6.1.3 Investeringer

Parkeringsautomater

Rådmannen har startet arbeidet med å oppgradere parkeringsautomater slik at det kan anvendes chip på ulike kortløsninger. Det er fortsatt 14 parkeringsautomater som bør skiftes ut slik at det kan anvendes chip på ulike kortløsninger.

Kostnaden for oppgraderingen ligger på i overkant av 0,1 million kroner pr automat og rådmannen vil skifte ut parkeringsautomater så raskt som mulig i forhold til hva som er økonomisk forsvarlig. Oppgraderingen innebærer også et årlig vedlikehold av programvare på ca. 20.000 kroner pr automat.

Kommunale veier

I økonomiplanen foreslås det avsatt 3 millioner kroner årlig til kommunale veier, til sammen 12 millioner kroner.

Store deler av det kommunale veinettet er gammelt og har høyt oppgraderingsbehov. Dette gjelder bærelag, eventuelt fast dekke, veigrøfter, rydding av vegetasjon og trafiksikkerhetsaspekter.

Midlene brukes til oppgradering av parseller på de 250 kilometer kommunale veier og gang/-sykkelveier kommunen drifter. En stor andel av veinettet er bygget med enkle midler før 1970 og fundamenteringen er mangelfull. Dette medfører stort behov for utskifting av bærelag, fornying av stikkrenner og dekkereparasjoner.

Rådmannen har utviklet en oversikt over de 17 veiene med størst oppgraderingsbehov og denne listen har en samlet kostnad på ca. 57 millioner kroner inkl. mva. For en av veiene inkludert i oversikten anbefales også omgjøring fra asfaltert vei til grusvei da full oppgradering for reasfaltering blir for kostbart. Rådmannen vil når kommunen har økonomisk handlingsfrihet komme tilbake med en plan for prioritering innenfor dette området.

Gatelys

Ringerike kommune eier og drifter ca. 5 200 lyspunkter langs veinettet. Utskifting/oppgradering av armaturer gjelder armaturer som har kvikksølvholdige pærer. Etter 13. april 2015 vil det ikke være lovlig å kjøpe kvikksølvholdige pærer. Pærene kan ikke skiftes ut med andre typer pærer uten at hele armaturen skiftes ut. Det er beregnet at dette gjelder ca. 2 100 armaturer og rådmannen foreslår utskifting/oppgradering av disse i 2015 (beregnet kostnad 6,5 millioner kroner).

I 2016 forslår rådmannen at det settes av 3,5 millioner kroner til nye anlegg i Ankersgate m.fl., Follumjordet og Hengsle.

Det er igangsatt en internkontroll av kommunens gatelys. Dette utføres av Ringeriks-Kraft AS, og rapporten vil foreligge i løpet av høsten 2014. Rapporten forventes å avdekke flere områder som trenger oppgradering.

Utskifting av heiser

Ringerike kommune har i dag 22 heiser på skoler og institusjoner med mer. Rådmannen har oversikt over alder og avvik på alle heisene etter besøk fra Norsk Heiskontroll. Rådmannen foreslår at det avsettes midler for utskifting av én heis i 2016.

Flytting av hjelpemiddellageret

Hjelpemiddellageret er i dag lokalisert i Soknedalsveien, men må flytte som følge av at området skal utvikles. Det er startet en prosess med å se på mulig overføring av hjelpemiddellageret fra eiendomsdrift til helse og omsorg, blant annet med bakgrunn i forventet økt fleksibilitet og servicenivå. Rådmannen foreslår at det avsettes 2 millioner kroner til utbedring på Austjord for etablering av hjelpemiddellager der.

Kommunale boliger

Pågående rehabilitering av prestebolig i Haug er ikke fullfinansiert. I tillegg ble planer om rehabilitering av boliger i Ve terrasse utsatt fra 2014. Boliger i Ve terrasse er skadet som følge av hærverk fra beboere. Boligene eies av Ringerike boligstiftelse. I avtalen med Ringerike boligstiftelse er det avtalt at kostnader knyttet til hærverk skal dekkes av Ringerike kommune i tillegg til leiesum for boligene.

Rådmannen foreslår at det avsettes 3,5 millioner kroner i 2015. For 2016 og senere foreslår rådmannen at nødvendige oppgraderinger av boliger som må betales av kommunen dekkes ved salg av boliger.

Stimulering byutvikling

Midlene går til fellesprosjekter hvor andre aktører har tiltak og Ringerike kommune kan gå inn å bidra for å oppnå helhetlige løsninger. Disse midlene er svært viktige for utvikling av byrom og samferdsel i Hønefoss. Kommunen har i samarbeid med utbygger av fjernvarme oppnådd estetiske løft langs traseen med beskjedne midler, og det er helt avgjørende at man har finansiering når prosjekter kommer til utførelse.

Energi, inneklima, overvåkning /styring

Utvikling av sentral driftsstyring er lønnsomt i forhold til drift av bygninger både med hensyn til energikostnader og bemanning.

ENØK-avsetningen foreslås økt fra 2 millioner kroner til 2,5 millioner kroner fra 2015. Eiendomsdrift har ved hjelp av egen energirådgiver satt i gang en rekke ENØK-tiltak for å redusere energiforbruket i Ringerike kommune. Vi vil spesielt trekke frem lys- styring og ny varmepumpeløsning på Hønefoss brannstasjon og innføring av Energioppfølgingssystem (EOS). Det foreligger egen plan for ENØK-tiltak.

Byggene er ikke energimerket. En del bygningstekniske anlegg (varme og ventilasjon) er energivurdert. Energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg skal gjøres periodisk eller ved ombygninger. Vår egen energirådgiver har kompetansen til å gjennomføre energimerking, men kan ifølge krav til erfaringer ikke stå ansvarlig før i 2016. I 2015 skal vi energivurdere flere bygningstekniske anlegg. Fra 2016 vil vår egen energirådgiver begynne arbeidet med å energimerke våre bygninger. Arbeidet med energimerking fortsetter i 2017 og senere.

For 2015 foreslår rådmannen å investere 5 millioner kroner i varmetiltak på Haugsbygd og Vang skoler. Tiltaket er en del av satsingen på energi og klima. Konvertering til vannbåren oppvarming er aktuelt. Eksisterende elektriske varmeanlegg på Haugsbygd ungdomsskole er teknisk foreldet.

På Vang skole er det vannbårent varmeanlegg etablert etter år 2000. Vi planlegger å etablere en felles miljøvennlig energisentral for både Vang og Haugsbygd skoler. Eget forstudie må gjennomføres for å avklare valgt energibærer.

Krematoriet

Det er behov for nytt system for kistehåndtering til kremasjonsovn. Dette er estimert å koste ca. kr 150.000,-. Det er også behov for nytt lydanlegg, estimert pris er ca. kr 100.000,-

IKT-investeringer

Tiltak som videreføres fra 2014 skal dekke felleskostnader for teknisk drift. Det kan være registreringsutstyr (iPad mv.) for å legge inn arbeidsordre, tilsynsaktiviteter mv. og datafangst og dokumentasjon av eiendomsmassen. Innkjøp av nødvendig programvare. Det foreslås avsatt 0,3 millioner kroner i 2015

Eiendom har behov for å integrere program for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) med økonomisystemet VISMA for bedre å holde oversikt over forpliktete kostnader. I tillegg er det behov for ny programvare knyttet til ressursstyring. Bedre ressursstyring vil gjøre det enklere å holde oversikt over tidsforbruk og materialkostnader for blant annet driftsoppgaver. Ressursstyringen kan som eksempel benyttes i sammenhenger der kostnadsdekkende leie innføres for korttids- eller langtids leie av kommunale eiendommer.

Grunneiendommer og skogsbilvei

På Hallingby er det etter etablering av ny kunstgressbane for dårlig parkeringskapasitet ved større arrangement (17. mai, fotballturneringer etc.) og ved enkelte begravelser. Det er derfor behov for å kjøpe et tilleggsareal ved skolen og etablere ny parkering i 2015. I tillegg er det behov for å utvide arealer til kirkegård. Det er derfor behov for å kjøpe et tilleggsareal til kirkegård i 2017/2018. Anskaffelse av arealene gjøres nå mens arealene foreløpig ikke opparbeides til formålene.

Kommunen er gjennom gamle avtaler knyttet til nåværende boligområde på Hallingby nord forpliktet til å sørge for vei til tømmertransport ut til E-16 for andre skogeiere. Pr nå er det ikke mulig å få transportert tømmeret ut til E-16. For at ikke skogen skal forringes ytterligere er det behov for å få på plass en skogsbilvei så raskt som mulig. Investeringen skal dekke kommunal egenandel i tillegg til tilskudd.

Overnevnte utgjør 1 million kroner i 2015 og 0,5 million kroner i 2017.

Samferdsel

I forbindelse med RV 7 Sokna – Ørgenvika er det satt opp utbedring av kommunal veg på Rallerud. Bomanlegget over jernbanen er på plass, men det mangler utbedring av veg. Manglende finansiering er 1,3 millioner kroner, som foreslås i 2015 for å slutføre prosjektet.

Igjenfylling av svømmebasseng i Schjongslunden

Rådmannen foreslår å avsette 0,2 million kroner for igjenfylling av svømmebasseng i Schjongslunden. Dette har vært drøftet tidligere og rådmannen har avventet forslag til plassering av mulig skatepark før igjenfylling. Skatepark ligger også inne i forslag til kommunedelplan for idrett og friluftsliv.

Rådmannen legger opp til en avklaring av om svømmebassenget skal benyttes til skatepark vinteren 2014/2015. Dersom dette ikke er aktuelt er målsettingen at svømmebassenget saneres og planeres senest innen utgangen av mai 2015.

3.6.1.4 Rentable investeringer

Investeringstiltak (rentable)	2014	2015	2016	2017	2018	SUM
Utskifting avløpsledninger	3 500	3 500	4 000	4 000	4 000	15 500
Utskifting vannledninger	3 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Hovedplan vann	16 500	3 800				8 000
Hovedplan avløp	26 300	9 000	3 300	300	300	12 900
Fellesprosjekter VA Hønefoss	11 746	5 500	2 500			8 000
Ringerike vannverk	25 000	25 000	50 000	15 000		90 000
Utbygging Monserud renseanlegg	1 500	20 090	76 570	137 130	11 810	245 600
Avvikling KUR-anlegg og nye tilknytninger VA	2 000	15 000	5 000			20 000
Sanering Hen VA		12 000	10 000	6 000		28 000
Renseanlegg + sanering og vannforsyning Nes	2 000	17 500	10 000			27 500
Vannverk Nes i Ådal	3 000	7 500	7 500			15 000
Brutorget kommunal andel VA	2 000	2 000				2 000
Øyaområdet kommunal andel VA		4 000				4 000
Sokna vannverk		15 000				15 000
	96 546	143 890	177 070	166 430	20 110	507 500

Utskifting vannledninger

Norsk Vann BA som bransjeorganisasjon anbefaler en utskiftingstakt på 1 prosent årlig, det vil si en levetid på 100 år for distribusjonsnett i vann, avløp og overvann. Med dagens budsjett ligger Ringerike kommune i gjennomsnitt noe over 0,5 prosent inklusive fellesprosjektene som Hønefoss fjernvarme AS initierer gjennom sin utbygging.

Som følge av behovet for større investeringer i vannrensing på Ringerike vannverk kan ikke innsatsen økes til et ønsket nivå foreløpig. Det foreslås en økning for å møte økte kostnader i markedet i perioden både for vann- og avløpsledninger. Det foreslås 4 millioner kroner årlig i perioden 2015 - 2018, til sammen 16 millioner kroner.

Utskifting avløpsledninger

Det foreslås avsatt 3,5 millioner kroner i 2015 som økes til 4 millioner kroner i 2016, 2017 og 2018, til sammen 15,5 millioner kroner.

Fellesprosjekter VA Hønefoss

Fellesprosjektene har hatt lavere fremdrift slik at kommunens VA-utskiftninger i forbindelse med fellesprosjektene til Hønefoss Fjernvarme også har vært lavere enn vedtatt bevilgning. Ubrukt bevilgning som ikke benyttes i 2014 overføres til 2015. I tillegg foreslås det avsatt 2 millioner kroner i 2015 som tidligere.

Vannrensing og utvide høydebasseng Kilemoen

Grunnvannet som forsyner over 20 000 personer i Hønefossområdet har økende mengder oppløst mangan. Ved tilgang på oksygen felles dette ut som partikler og skaper problemer i distribusjonssystemet. All tilgjengelig kompetanse på området er benyttet og flere tiltak er utført, men utviklingen fortsetter i negativ retning.

Teknisk drift arbeider med løsninger som innebærer fullrensing av vannet. Kapasitetsmessig er det ønskelig ikke å bygge for maksimaluttak, men heller utvide bassengkapasitet som buffer i forhold til varierende uttaksmengder. I tillegg til overføring av ubrukt bevilgning til 2014 foreslås det avsatt 25 millioner kroner i 2015, 50 millioner kroner i 2016 og 15 millioner kroner i 2017 for utbygging, til sammen 90 millioner kroner. Forprosjekt er under utførelse høst 2014 og detaljprosjektering skal utførers høst/vinter 2014/15 med antatt oppstart av anlegg i løpet av høsten 2015.

Sanering Hen VA

Det foreslås å avsette 12 millioner kroner i 2015 og 10 millioner kroner i 2016 til utbygging og 6 millioner kr i 2017, til sammen 28 millioner kroner.

Sanering Nes og renseanlegg

Jordbasert renseanlegg er fullstendig mettet og dekker bare deler av Nes. Det er fornuftig å se sanering og vanddistribusjon under ett. Det foreslås å sette av 7,5 millioner kroner til renseanlegg og 7 millioner kroner til ledningsanlegg i 2015, totalt 14,5 millioner kroner i 2015.

For vanddistribusjon foreslås det avsatt 3 millioner kroner i 2015 og 5 millioner kroner i 2016. I 2016 forslås det også 5 millioner kroner til avløp, totalt 27,5 millioner kroner til tiltakene på Nes i 2015 og 2016.

KUR-oppstart anlegg vann/avløp

Det er i kommunestyrevedtak avgjort at avløp fra Åsa skal overføres Monserud renseanlegg. Det er satt av 2 millioner kroner i 2014 for prosjektering av anlegget. Ledningsanleggene er foreslått startet opp i 2015 og en anleggskostnad på 15 millioner kroner er derfor synliggjort i 2015 og 5 millioner kroner i 2016.

Spredte avløp – Nedre Klekken

Behovet for budsjettmidler på 3 millioner kroner i 2016 kommer som følge av en tidligere avtale om Kjellstadfeltet.

Overbygg rørlager

Det foreslås å sette av 0,5 million kroner i 2014 for å skjerme rør og vannverksdeler.

Prosjektering VA

Det foreslås å legge en egen pott til prosjektering/utredninger av rentable prosjekter som ikke blir noe av. Prosjekteringsutgifter dekkes av utbyggingsprosjektet dersom det kommer til utførelse. Forslaget er å avsette 0,3 million kroner årlig i handlingsprogramperioden, til sammen 1,2 millioner kroner.

Vestliveien VA-anlegg

I forbindelse med utbyggingen av Soknadalsveien 5-22 og Jernbaneverkets kulvert over jernbanen er kommunen nødt til å se på avløpsløsningen fra Vestliveien for å frigjøre seg fra Jernbaneverkets kulvertløsning.

Det foreslås å sette av 2,5 millioner kroner til utførelse i 2015

Sokna vannverk

Sokna vannverk sliter med vannkvaliteten på nett. Sokna vannverk er heller ikke godkjent. Teknisk drift har derfor planlagt et nytt vannverk på samme tomt som det eksisterende vannverket med et vannbehandlingstrinn slik at vannverket blir godkjent. Det foreslås derfor å sette av 15 millioner kroner til bygging av nytt vannverk i 2015.

Utbygging Monserud renseanlegg

Monserud renseanlegg nærmer seg kapasitetsbegrensingen og det er derfor foreslått en utbygging. Det er foreslått avsatt 20 millioner kroner i 2015, 76,5 millioner kroner i 2016, 137,1 millioner kroner i 2017 og 11,8 millioner kroner i 2018.

3.6.2 Teknisk drift

Teknisk drift skal levere drifts- og vedlikeholdstjenester etter avtale med Teknisk forvaltning. Teknisk drift rapporterer til rådmannen (ved kommunalsjef) på oppnådde resultater.

Enheten skal være konkurransedyktig i forhold til andre kommuner og eventuelle private tilbydere og må tilpasse sin organisasjon for å kunne oppnå dette. Enheten gis også mulighet til å kjøpe tjenester i et marked dersom det er formålstjenlig for å oppfylle avtalen med Teknisk forvaltning.

Det er foreløpig ikke utviklet mål for Teknisk drift. Disse skal imidlertid knyttes til avtalene med Teknisk forvaltning og utførte leveranser. Målsettinger utvikles i 2015.

Investeringer

I økonomiplanen foreslås det avsatt midler til utskifting av biler og maskiner vedrørende vei, park og idrett. Området er utstyrt med mye gammelt utstyr og biler fra 1980-tallet. Disse må skiftes ut.

Eiendomsforvaltningen har 17 egne biler og flere av disse vil etterhvert trenge utskifting. Det er også behov for ny lift i 2015.

Det er behov for å øke takten i utskifting/ innkjøp av nye gulvvaskemaskiner. Dette ses i sammenheng med krav om mer effektiv drift.

3.6.3 Brann- og redningstjenesten

Brann- og redningstjenesten har følgende avdelinger: administrasjon, beredskapsavdeling, forebyggende avdeling og feiervesenet.

Brann- og redningstjenesten ivaretar brannberedskapen også i Hole kommune. Høsten 2014 gjennomfører rådmannen reforhandling av avtalen med Hole kommune om den økonomiske fordelingen av beredskapen.

Døgnet rundt og året gjennom er mannskaper klare til å rykke ut for å redde og verne om liv, verdier og miljø. Kjernevirksomheten er brannforebyggende arbeid og brann- og redningsarbeid.

Brannvesenet skal

- gjennom organisasjonsutvikling bygge en kultur som er tuftet på ett felles verdigrunnlag, positivitet og et sosialt/- faglig fellesskap.
- til en hver tid ha positiv samhandling med kommunenes innbyggere
- utdannings- og kunnskapsmessig tilfredsstille de faglige og teoretiske krav i forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen
- til en hver tid være utrustet på en slik måte, med oppdatert utstyr/ verktøy og rutiner, at vi på en sikker og effektiv måte kan takle de situasjoner vi kan forvente å bli stilt ovenfor.

3.6.3.1 Målformuleringer

Brann- og redningstjenesten	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
Brannvesenet skal ha et høyt servicenivå ut i fra antall klager på saksbehandling, hendelser, feiing og tilsyn.	34	20	10
Brannvesenet skal bistå personell eller dyr i nød i løpet av de frister som er gitt i forskrift	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Meget tilfredsstillende
Brannvesenet skal være en profesjonell aktør i lokalsamfunnet som også bidrar i sammenhenger hvor liv og helse ikke er i fare	55 ¹	20	20
Opplevd kvalitet*			
Opplever du at du får den hjelpen du ønsker fra brannvesenets avdelinger?			
Har du deltatt på arrangement som brannvesenet har gjennomført?			
Opplever du brannvesenet som profesjonell i hverdagen?			

*Det utarbeides system for registrering.

Brann- og redningstjenesten besøker ca. 5 000 husstander og 300 bedrifter hvert år. I 2014 var det 2 000 som hadde en eller annen form for brannvernopplæring. Det er viktig for enheten at brukerne opplever ansatte som positive og blide. De skal være presise, gi gode svar og god informasjon, være faglig dyktige samt tilgjengelig for brukeren.

Tilsynspersonell skal formidle avvik og øvrige forbedringspunkter i henhold til saksgang, men også bistå eier i å forstå punkter/avvik i tilsynsrapporter.

Antall klager på avgift, tilsynsvedtak o.l. er meget lavt i forhold til antall tilsynsrapporter som hvert år utarbeides.

Brann- og redningstjenesten har en lav sykemeldingsprosent og det er kun registrert to langtidssykemeldinger (over 14 dager) siste år.

Tiltak i planperioden:

- Fortsette gjennomgang/ajourføring av eget HMS-system, spesielt med fokus på kreft og kreftfare
- Involvere utrykningsavdelingen til mer informasjonsvirksomhet innen forebyggende brannvern slik som Åpen dag, Aksjon boligbrann og Julekalender for alle 6. klassinger. Avdelingen skal også bistå feiervesenet med feiing i forbindelse med skorsteinsbranner.

¹ Antall kurs og foredrag. Måltall går ned på grunn av redusert stilling til kurs- og øvelser (innsparingstiltak)

- Fullføre påbegynt opplæring (deltidsreformen) for deltidsstyrken på Sokna og Nes i Ådal.
- Kompetanseheving
- Fortsette samtaler med nabokommuner om et eventuelt brannvernssamarbeid / IKS
- Fullføre brannvesenets risiko- og sårbarhetsanalyse. Denne analysen skal beskrive enhetens dimensjonering og forventet risikobilde for 20 år fremover

Investeringer

Redningsverktøy

Redningsverktøyet som er på Sokna og Nes er modent for utskifting da det ikke tilfredsstiller dagens krav til frigjøringsutstyr. I ytterste konsekvens kan det hende at våre deltidsmannskaper ikke klarer å frigjøre fastklemte personer i nyere biler, da de har en annen/kraftigere stål kvalitet/oppbygging enn eldre biler. Dette er erfart ved reelle hendelser hvor mannskaper fra stasjon Hønefoss måtte bistå ved frigjøring.

Det er behov for **tungredningsutstyr** fordi Ringerike har stor belastning på Rv7 og E16 når det gjelder tungtransport. Utstyret vi har pr. dags dato er ikke godt nok til å løse kompliserte redningsaksjoner med denne typen kjøretøy.

Vi trenger en liten fleksibel båt som er lettere å frakte for hånd enn dagens båter. Det er også behov for å erverve en båt som ikke går like dypt som dagens båter, da dette er mer praktisk i søk og redningsaksjoner langs land.

Mannskapsbil

Dagens mannskapsbil er 10 år i 2016, og grunnet høye reparasjonskostnader vil det være hensiktsmessig å investere i ny bil. Eksisterende mannskapsbil gjøres om til reservebil og dagens reservebil flyttes til Sokna.

Røykdykkerbil

Dagens røykdykkerbil er fra 2005. På grunn av slitasje ønskes denne skiftet ut. Bilen kan benyttes som «FirstResponder»-bil på Nes i Ådal slik at man slipper å rykke ut med en stor brannbil på disse oppdragene.

På generelt grunnlag mener brann- og redningstjenesten at det er økonomisk riktig å kjøpe nye biler på hovedstasjonen, for så å flytte brukte biler ut på deltidsstasjonene. Dette grunnet at bilene ikke går like mange kilometer i året på disse stasjonene og at behovet for kjøretøy også er til stede der.

Nødnett

Brannvesenet har behov for personsøkere tilknyttet nødnett på deltidsstasjonene. I tillegg er det ønskelig å få en såkalt stasjonsvarsling på brannstasjonen i Hønefoss. Denne varslingen medfører at enheten kan si opp flere abonnementer på nødnett-terminaler og dermed spare inn tiltaket på kort tid (maks 2 år) samt fra år 3 spare penger i størrelsesorden 60.000,- pr. år.

3.6.4 Miljø- og arealforvaltningen

Enheten miljø- og arealforvaltning består av følgende avdelinger:

- areal- og byplan
- byggesak
- oppmåling
- landbruk (felles landbrukskontor med Hole kommune)

Miljø- og arealforvaltningen har ansvar for følgende tjenester:

- kommuneplanen
- planbehandling
- byggesaksbehandling
- utslippsbehandling
- kartforretninger, karttjenester og matrikkelføring
- landbrukssaker
- viltforvaltning
- eiendomsskatt

Område	Status 2014	Mål	
		2015	2016- 2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• Andel søknader som kan ferdigbehandles uten å måtte be om tilleggsopplysninger	86 %	87 %	> 87 %
• Antall dager fra byggesøknad (komplett) er mottatt til vedtak er fattet	12	11	10
Opplevd kvalitet			
• Opplever du at saksbehandlerne er tilgjengelig?		4,5	4,5
• Er du fornøyd med servicenivået?		4,5	4,5
• Fikk du den hjelpen du trengte?		4,5	4,5

Hvordan er brukeropplevelsen?

Våre brukere er den vanlige innbygger som søker om å bygge en garasje eller tilbygg til den profesjonelle utbygger eller eiendomsutvikler som kjenner til regelverket og saksbehandlingsrutinene.

Innenfor byggesak og oppmåling har vi tidligere år gjennomført brukerundersøkelser. I 2015 planlegger vi å gjennomføre brukerundersøkelser for de som har plansaker og for de som benytter seg av ordninger og tjenester innenfor landbruk (jord, skog og vilt).

Selvbetjening og døgnåpne tjenester

Vi ønsker at kommunens innbyggere og de profesjonelle aktørene skal kunne finne informasjon, få veiledning og finne fram til skjema - også utenom våre åpningstider. Dette stiller krav til innholdet på våre nettsider, samt til tekniske løsninger som kan bedre innsyn i offentlige saksbehandling.

Høsten 2014 ble kommunens saks- og arkivsystem oppgradert og vi tar i bruk modulen plandialog. I plandialogen vil status for saken og aktuelle saksdokumenter være tilgjengelig til enhver tid. En større del av saksbehandlingen i plansaker vil være offentlig tilgjengelig samtidig med at saksbehandler gjør endringer og status i saken endres. I løpet av 2015 vil en innsynsløsning være på plass. Innsynsløsningen vil bidra til økt medvirkning fra innbyggerne og bedre kunnskapen om planprosesser.

3.7 Administrasjon og fellestjenester

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	87 775	89 711	87 311	89 711
Rammeendring	1 936	-2 400	2 400	-2 400
Netto driftsramme	89 711	87 311	89 711	87 311

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-2 180			
Nye/ endrede behov 2015				
Kommuneplan overført til teknisk	-300			
Vannbruksplan overført til teknisk	-30			
Forebyggende edruskapsarbeid overført fra helse	-255			
Organisasjonsendring fra teknisk	880			
Valg	2 400	-2 400	2 400	-2 400
Fellesutgifter og forsikringer	1 100			
1,07 % generelt lønnskutt	-642			
Justering ekstern husleie	917			
Driftsendring	46			
Sum rammeendring	1 936	-2 400	2 400	-2 400

Rådmannens ledergruppe er kommunens strategiske ledelse. Rådmannens stab utøver støtte-funksjon for rådmannens ledergruppe. Oppgavene er knyttet til koordinering og samordning av administrativ og politisk virksomhet, samt utviklingsrettede oppgaver mot Ringerikssamfunnet og organisasjonen, kommunikasjonsoppgaver internt og eksternt.

Fellestjenester skal bidra til oppnåelse av overordnede mål, samt bidra til at sektorene skal kunne nå sine mål på en mest mulig effektiv måte. Kompetanse er samlet sentralt og omfatter følgende funksjoner: regnskap, skatteoppkrever, budsjett/analyse/lønn, lederstøtte, organisasjonsutvikling, arbeidsgiverpolitikk, dokumenthåndtering (arkiv), trykkeri, politisk sekretariat, sentralbord og servicetorg.

Tilskudd til «Ringerike Utvikling» administreres av rådmannen, og «Rådet for Ringeriksregionen» har besluttet at tilskuddet senkes med 10 % i 2015 sammenlignet med 2014. Ringerikes andel endres dermed fra 1,3 millioner kroner til 1,2 millioner kroner.

Administrasjon og fellestjenester har også ansvar for gjennomføring av Stortings- og sametingsvalg, Kommunestyre- og fylkestingsvalg og valg av meddommere til Ringerike tingrett, Buskerud lagmannsrett samt Jordskifteretten.

Valg

Sektoren skal gjennomføre kommunestyre- og fylkestingsvalg i 2015.

Investeringer

IKT - investering i forbindelse med Valg 2015

3.7.1 IKT-tjenester

Hovedoppgavene til IKT (informasjons- og kommunikasjonsteknologi) er drift og utvikling av kommunens IKT infrastruktur som i hovedsak består av datacenter, serverdrift, lagring, nettverk, brannmur og telefoniløsninger. IKT yter også service og brukerstøtte.

Det pågår et arbeid om mulig IKT-samarbeid mellom kommunene Sigdal, Krødsherad, Ringerike, Modum og Jevnaker med målsetting om at ny organisering skal være i drift fra 1. januar 2015.

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	20 251	18 280	18 280	18 280
Rammeendring	-1 971	0	0	0
Netto driftsramme	18 280	18 280	18 280	18 280

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-829			
Effektiviseringskrav 2014	-300			
Nye/ endrede behov 2015				
Organisasjonsendring	-730			
1,07 % generelt lønnskutt	-89			
Driftsendring	-23			
Sum rammeendring	-1 971	0	0	0

Område	Status 2014	Mål	
		2015	2016-2018
Brukerperspektiv			
Målt kvalitet			
• IT systemenes oppetid	>99,9%	>99,5%	>99,5%
• Antall lammende hendelser som fører til systembortfall utover 1 time		= < 1	= < 1
Medarbeiderperspektiv			
• Fraværspersent		< 4%	< 4%
• Jeg vet hva som forventes av meg på jobben (1-6)	4.17	> 4.20	> 4.25
• Samarbeid med nærmeste leder (1-6)	5.00	> = 5.00	> = 5.00

IKT-investeringer

IT-investeringer benyttes som hovedregel til følgende:

- Serverrom
- Nettverksutstyr, kablet og trådløst
- Investeringer og utvikling av kommunens telefonisystemer (sentralbord mm.)
- Kjøp av nye lisenser.
- Programvare, lisens og utstyrs kostnad til de fleste IT-relaterte prosjekter og oppgraderinger for fellessystemer.

3.8 Folkevalgte og revisjon

Kommunen har ordfører i full stilling og varaordførers godtgjørelse er fastsatt til 20 prosent av ordførers godtgjørelse.

Kommunen har valgt hovedutvalgsmodellen med formannskap som fast utvalg for plan- og økonomisaker, tre hovedkomiteer (miljø- og arealforvaltning, helse, omsorg og velferd samt oppvekst og kultur) og kontrollutvalg. I tillegg eldreråd, råd for funksjonshemmede, skatteutvalg, klagenemnd og ungdomsråd.

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	6 510	6 437	6 437	6 437
Rammeendring	-73	0	0	0
Netto driftsramme	6 437	6 437	6 437	6 437

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Nye/ endrede behov 2015				
Omfordeling mellom ansvar på området og generell innsparing	-73			
Sum rammeendring	-73	0	0	0

3.9 Avsetninger, overføringer

I tillegg til fordeling av økonomiske midler til hvert driftsområde settes det av midler sentralt til å dekke reguleringspremie (pensjon) og lønnsjusteringer for 2015. Til sammen utgjør disse to 71 millioner kroner hvor pensjon er størst med 49 millioner kroner. Dette budsjettområdet inneholder også avsetninger til tilskudd Kirkelig Fellesråd, drift av krematoriet og budsjettering av statlige overføringer knyttet til flyktninger og asylmottak. Parkeringsinntekter er også plassert her i 2015.

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	61 556	56 667	64 654	71 500
Rammeendring	-4 889	7 987	6 846	5 705
Netto driftsramme	56 667	64 654	71 500	77 205

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	26 280			
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 43/14	-26 000			
Nye / endrede behov 2015				
Avsatt til lønnsvekst 2015	22 486			
Økt pensjonskostnad - amortisering premieavik	7 890	7 987	6 846	5 705
Statlige overføringer ifm flyktninger og asylmottak	-29 163			
Parkeringsinntekter	-6 500			
Økt avsetning transaksjoner ifm Kirkelig fellesråd	720			
Økt avsetning krematoriet	324			
Fordelte utgifter ifm Kriesentersamarbeidet	-926			
Sum rammeendring	-4 889	7 987	6 846	5 705

4 Investeringsplan

Investeringstiltak (rentable)	2015	2016	2017	2018	SUM
Hovedplan vann	15 800	4 000	4 000	4 000	27 800
Hovedplan avløp	25 500	12 300	4 300	4 300	46 400
Fellesprosjekter VA Hønefoss	5 500	2 500			8 000
Ringerike vannverk	25 000	50 000	15 000		90 000
Utbygging Monserud renseanlegg	20 090	76 570	137 130	11 810	245 600
Sanering Hen VA	12 000	10 000	6 000		28 000
Renseanlegg + sanering og vannforsyning Nes	17 500	10 000			27 500
Vannverk Nes i Ådal	7 500	7 500			15 000
Sokna vannverk	15 000				15 000
	143 890	172 870	166 430	20 110	503 300
Investeringstiltak (ikke-rentable)	2015	2016	2017	2018	SUM
IKT - Investeringer	9 360	9 100	9 100	9 100	36 660
IKT - Skole og barnehage	6 000	2 700	2 700	2 700	14 100
Skoler - Nytt inventar	5 000	5 000	5 000		15 000
Barnehager - Nytt inventar	2 000	2 000	2 000		6 000
Kultur - Selvbetjente bibliotek	1 000	-	-	-	1 000
Helse - Nasjonalt Nødnett (statlig anslag)	1 000				1 000
Helse - Inventar/utstyr	2 000	2 000	1 000	1 000	6 000
BRR - Biler og redningsverktøy	1 500	3 800	-	-	5 300
Teknisk - Kommunale veier, gatelys, maskinpark	12 500	9 500	6 000	6 000	34 000
Teknisk - Stimuleringsmidler byutvikling	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Eiendom - Oppgradering skolebygg	6 500	6 500	6 500	6 500	26 000
Eiendom - Oppgradering barnehager	1 300	1 000	1 000	1 000	4 300
Eiendom - Rehabilitering kultur- og idrettsbygg	5 200	3 000	4 000	-	12 200
Eiendom - Oppgradering helse- og omsorgsbygg	7 350	3 500	1 500	1 500	13 850
Eiendom - Oppgradering kommunale boliger	3 500				3 500
Eiendom - Energi, inneklima, overvåkning	8 700	3 700	3 700	1 000	17 100
Eiendom - Biler og større materiell	1 650	300	300	-	2 250
Eiendom - Grunneiendommer og skoger	1 000	-	500	-	1 500
Utbygging - IKT-investeringer på tekniske områder	300	300	300	300	1 200
Utbygging - Ny skole med flerbrukshall Hønefoss syd	50 000	100 000	100 000	80 000	330 000
Utbygging - Sokna skole totalrenovering	35 000	35 000			70 000
Utbygging - Skolebygg Hønefoss nord	5 000	85 000	95 000	125 000	310 000
Utbygging - Nes skole ny barneskolefløy			2 000	10 000	12 000
Utbygging - Utvidet kapasitet eksisterende barnehager	6 500	6 500			13 000
Utbygging - Ny sentrumsbarnehage		2 000	20 000	18 000	40 000
Utbygging - Samferdsel	5 050				5 050
Utbygging - Hov allé omsorgsboliger	2 000	24 800	20 000		46 800
Utbygging - Omsorgsboliger (foreldrekonsept)	1 000	15 400			16 400
Utbygging - Nye omsorgsboliger Norderhovhjemmet	2 000	10 000	25 000	27 000	64 000
Kirker - Gjenoppbygging Hønefoss kirke (kommunal andel)	26 300				26 300
Kirker - Oppgradering og utvikling	3 360	2 400	360		6 120
	213 070	334 500	306 960	290 100	1 144 630

Note		2015	2016	2017	2018	Sum 15-18
	Brutto investeringsutgifter	356 960	507 370	473 390	310 210	1 647 930
1)	Egenkapitaltilskudd KLP	5 100	5 100	5 100	5 100	20 400
2)	Utlån startlån (boligformål)	35 000	35 000	35 000	35 000	140 000
	Startlån - avdrag	6 800	7 700	8 500	9 300	32 300
4)	Renter fond	500	500	500	500	2 000
	Eksterne lån- ekstraordinære avdrag					-
	Avsetninger til fond					-
	Finansierungsbehov	404 360	555 670	522 490	360 110	1 842 630
	Nye lånevedtak investeringsformål	-284 878	-443 050	-414 470	-254 790	-1 397 188
	Bruk av ubrukte lånemidler	-37 300				-37 300
1)	Bruk av ubundet inv fond	-5 100	-5 100	-5 100	-5 100	-20 400
2)	Bruk av startlån (boligformål)	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000	-140 000
	Spillemidler					-
	Refusjon fra andre					-
3)	Momskompensasjon investeringer	-36 682	-66 420	-61 320	-58 020	-222 442
4)	Overføringer fra driftsregnskapet	-500	-500	-500	-500	-2 000
5)	Salg av eiendom, aksjer og andeler mm					-
	Startlån - mottatte avdrag	-4 900	-5 600	-6 100	-6 700	-23 300
	Finansiering	-404 360	-555 670	-522 490	-360 110	-1 842 630

Note

- 1) Egenkapitalinnskudd KLP kan ikke lånefinansieres. Finansiering må derfor bli bruk av fondsmidler ev (salgs-)inntekter.
- 2) Startlån økt med 5 mill kr til 17 mill kr årlig fra og med 2008. Godkjent av fylkesmannen. KS vedtok 17.12.2009, sak 141/09, å øke ytterligere til 25 mill kr årlig. Vedtak i 2011 på å øke til 35 mill.
- 3) Momskompensasjon på investeringer skal gradvis regnskapsføres i investeringsregnskapet fra 2010 ifølge forskrift. I 2010 ble 20% av mva kompensasjonen ført i investeringsregnskapet. Fra 2014 vil 100% av mva kompensasjon føres i investeringsregnskapet.
- 4) Renter på blant annet næringsfond, må i henhold til regnskapsforskrift, overføres fra drift til investering.
- 5) Anbefaler ikke å budsjettere med finansiering via salgsinntekter før disse er reelle og vedtatt satt av på ubundet investeringsfond. Finansieringsform blir da bruk av ubundet investeringsfond, ikke salgsinntekter.

5 Hovedoversikt drift

Folkevalgte og revisjon	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger	-207	0	-200
Andre salgs- og leieinntekter	-5	-160	-20
Overføringer med krav til motytelse	-7	-5	-5
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-219	-165	-225
Lønnsutgifter	3 406	3 170	3 405
Sosiale utgifter	786	651	546
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	747	950	704
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	1 801	1 710	1 860
Overføringer	50	237	202
Fordelte utgifter	-20	-88	-150
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	6 769	6 630	6 567
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	6 550	6 465	6 342
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-12	-10	-20
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-12	-10	-20
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-12	-10	-20
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	6 538	6 455	6 322
Bruk av bundne fond	-360	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-360	0	0
Avsetninger til bundne fond	579	55	115
SUM AVSETNINGER (K)	579	55	115
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	6 757	6 510	6 437

Administrasjon og fellesutgifter	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger		0	
Andre salgs- og leieinntekter	-2676	-1 960	-2270
Overføringer med krav til motytelse	-7 647	-3 162	-3 394
Rammetilskudd	-500	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-10 823	-5 122	-5 664
Lønnsutgifter	48 294	50 180	49 440
Sosiale utgifter	15 041	13 599	13 211
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	28 799	23 114	29 107
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	1649	1 895	1 995
Overføringer	4 104	5 119	4 177
Fordelte utgifter	-1 731	-1 000	-2 260
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	96 156	92 906	95 670
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	85 333	87 784	90 006
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-315	-600	-300
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-315	-600	-300
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	11	6	6
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	11	6	6
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-305	-594	-294
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	85 028	87 190	89 711
Bruk av bundne fond	-415	-100	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-415	-100	0
Avsetninger til bundne fond	541		0
SUM AVSETNINGER (K)	541		0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	85 154	87 190	89 711

Barnehage (nytt rammeområde 2015)	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger	-14 217	-14 415	-16 209
Andre salgs- og leieinntekter	-1 633	-1 567	-1 580
Overføringer med krav til motytelse	-10 031	-8 608	-8 652
Andre statlige overføringer	-69	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-25 950	-24 590	-26 441
Lønnsutgifter	64 941	62 649	63 111
Sosiale utgifter	20 130	16 189	17 070
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	4 771	2 515	2 792
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	97 269	99 819	108 100
Overføringer	2 411	1 854	1 975
Fordelte utgifter	-5	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	189 518	183 026	193 048
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	163 568	158 436	166 607
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	4	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	4	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	4	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	163 572	158 436	166 607
Bruk av bundne fond	-50	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-50	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	163 522	158 436	166 607

Grunnskole (nytt rammeområde 2015)	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger	-18 100	-18 873	-18 966
Andre salgs- og leieinntekter	-962	-940	-1 065
Overføringer med krav til motytelse	-37 849	-39 983	-41 425
Andre statlige overføringer	-376	-50	-50
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-57 287	-59 846	-61 506
Lønnsutgifter	215 629	221 153	209 209
Sosiale utgifter	57 888	62 030	57 496
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	30 401	22 235	24 348
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	11 432	11 350	12 350
Overføringer	5 526	3 776	3 889
Fordelte utgifter (inkl internoverføringer)	-1 332	-1659	0
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	319 545	318 885	307 291
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	262 258	259 039	245 786
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	35	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	35	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	35	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	262 293	259 039	245 786
Bruk av bundne fond	-270	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-270	0	0
Avsetninger til bundne fond	272	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	272	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	262 295	259 039	245 786

Spesielle tiltak barn og unge (nytt rammeområde 2015)	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger	-326	-501	-501
Andre salgs- og leieinntekter	-649	-844	-814
Overføringer med krav til motytelse	-12 558	-10 472	-10 755
Andre statlige overføringer	-921	-500	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-14 454	-12 317	-12 070
Lønnsutgifter	76 825	78 240	80 143
Sosiale utgifter	17 910	16 520	18 539
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	5 331	3 948	6 112
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	9 367	11 157	13 363
Overføringer	3 039	6 715	7 324
Fordelte utgifter	-201	-373	-373
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	112 331	116 207	125 107
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	97 877	103 890	113 037
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	97 877	103 890	113 037
Bruk av bundne fond	-291	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-291	0	0
Avsetninger til bundne fond	1082	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	1082	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	98 668	103 890	113 037

Kulturtjenesten (nytt rammeområde 2015)	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger	-1 575	-838	-900
Andre salgs- og leieinntekter	-433	-1 686	-1 360
Overføringer med krav til motytelse	-5 349	-1 847	-1 987
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-7 357	-4 371	-4 247
Lønnsutgifter	9 273	9 831	9 570
Sosiale utgifter	2 760	2 516	2 559
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	2 393	1 148	7 618
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	99	115	130
Overføringer	7 306	4 104	5 705
Fordelte utgifter (inkl internoverføringer)	-32	40	0
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	21 799	17 754	25 582
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	14 441	13 383	21 335
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	14 441	13 383	21 335
Bruk av bundne fond	-495	-162	-134
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-495	-162	-134
Avsetninger til bundne fond	277	10	10
SUM AVSETNINGER (K)	277	10	10
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	14 223	13 231	21 211

Helse, omsorg og velferd	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger	-31 312	-27 990	-33 390
Andre salgs- og leieinntekter	-12 341	-13 372	-49 657
Overføringer med krav til motytelse	-111 967	-94 917	-113 001
Andre statlige overføringer	-24 922	-21 789	
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-180 542	-158 068	-196 048
Lønnsutgifter	443 905	446 487	435 938
Sosiale utgifter	120 293	106 734	110 161
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	48 154	42 419	98 171
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	55 055	42 815	49 801
Overføringer	107 760	99 107	83 347
Fordelte utgifter (inkl internoverføringer)	-7 063	-8 141	-501
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	768 104	729 421	776 917
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	587 562	571 353	580 869
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-19	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-319	-100	-100
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-338	-100	-100
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	9	0	0
Utlån	1128	450	450
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	1137	450	450
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	799	350	350
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	588 361	571 703	581 219
Bruk av disposisjonsfond	-163		0
Bruk av bundne fond	-3 810	-548	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-3 973	-548	0
Avsetninger til bundne fond	6 550	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	6 550	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	590 938	571 155	581 219

Tekniske områder	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger	-40	0	0
Andre salgs- og leieinntekter	-124 251	-133 595	-98 388
Overføringer med krav til motytelse	-13 994	-11 010	-12 329
Rammetilskudd	-38	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-138 322	-144 605	-110 716
Lønnsutgifter	108 293	113 395	107 660
Sosiale utgifter	32 836	29 498	27 897
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	130 569	150 134	88 180
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	4 422	4 406	4 126
Overføringer	23 692	31 923	16 187
Fordelte utgifter	-8 515	-17 627	-12 719
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	291 298	311 729	231 331
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	152 976	167 124	120 614
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	16	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	16	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	16	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	152 991	167 124	120 614
Bruk av bundne fond	-4 761	-100	-740
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-4 761	-100	-740
Avsetninger til bundne fond	425	1 172	1 087
SUM AVSETNINGER (K)	425	1 172	1 087
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	148 655	168 196	120 961

Avsetninger, overføringer	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Andre salgs- og leieinntekter	-85	-14	-6514
Overføringer med krav til motytelse	-3 893	-40	-38
Andre statlige overføringer	0	0	-29163
Andre direkte og indirekte skatter	-314	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-4 292	-54	-35716
Lønnsutgifter	154	474	447
Sosiale utgifter	-10 149	116	48483
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	3 208	429	1714
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	998	50	50
Overføringer	22 836	60 541	42 614
Avskrivninger	51 175	50 000	50 000
Fordelte utgifter	-293	0	-926
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	67 930	111 610	142 383
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	63 638	111 556	106 667
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-102	0	0
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-102	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	17	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	17	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-85	0	0
Motpost avskrivninger	-51 175	-50 000	-50 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	12 378	61 556	56 667
Bruk av bundne fond	-5 436	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-5 436	0	0
Avsetninger til bundne fond	7 037	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	7 037	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	13 978	61 556	56 667

Skatt og rammetilskudd	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Andre salgs- og leieinntekter	0	-2 000	-2 000
Overføringer med krav til motytelse	-57 005	-46 211	-46 241
Rammetilskudd	-679 127	-720 000	-724 000
Andre statlige overføringer	-26 034	-22 780	-23 940
Andre overføringer	-2 490	0	0
Skatt på inntekt og formue	-627 498	-659 700	-653 000
Eiendomsskatt	-55 024	-54 485	-54 485
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-1 447 177	-1 505 176	-1 503 666
Lønnsutgifter	0	6	6
Sosiale utgifter	0	1	1
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	17	200	200
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	17	207	207
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-1 447 160	-1 504 969	-1 503 459
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-1 447 160	-1 504 969	-1 503 459
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	-1 447 160	-1 504 969	-1 503 459

Finans	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Andre salgs- og leieinntekter	5	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	5	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	3	0	0
Overføringer	25	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	28	0	0
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	33	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-17 075	-17 094	-19 294
Mottatte avdrag på utlån	-123	-123	-123
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-17 197	-17 217	-19 417
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	31 506	35 283	35 283
Avdrag på lån	43 221	47 000	49 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	74 727	82 283	84 283
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	57 530	65 066	64 866
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	57 563	65 066	64 866
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-45 590	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-45 590	0	0
Overført til investeringsregnskapet	11 913	500	500
Dekning av tidligere års merforbruk	45 590	0	17 498
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	18 959
SUM AVSETNINGER (K)	57 503	500	36 957
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	69 475	65 566	101 823

Tilskudd

Formål:	Tilskudd 2015	Kommentar:
Folkevalgte styringsorganer		
Idrettsstipend	25 000	
Støtteenheter og administrasjon		
Støtte til politiske partier	75 000	
TV-aksjonen	80 000	
Oppvekst og kultur		
Den kulturelle skolesekken	162 000	
Prosjekt fargerikt fellesskap	10 000	
Museer	500 000	Hringariki
Kulturaktiviteter	238 250	
Midtfylke teaterverksted	120 000	
Ringerike kultursenter	970 000	
1. og 17. mai tilskudd og gjennomføring	100 000	
Tilskudd idrettsformål	650 000	Halleie
Diverse idrettsformål	131 000	
Skiforeningen	350 000	
Skiløyper	100 000	
Kulturmidler HOK	240 000	Lag og foreninger
Tilskudd til registrerte trossamfunn	610 000	
Helse og omsorg		
Adaptor	995 000	
BlåKors	330 000	
BlåKors boliger	300 000	
BlåKorsbosenter	70 000	

Fontenehuset	1 000 000	
Fritidsklubben Nes i Ådal	50 000	
Fritidsklubben Sokna	50 000	
Fritidsklubben Tyristrand	50 000	
Frivillighetssentralen	768 000	Inkl. kjøregodtgjørelse
Incest-senteret Buskerud	76 000	
Kirkens SOS	30 000	
Menova	1 173 000	
Mental helse	22 000	
Positiv Oppvekst	550 000	
Røde Kors	340 000	
Sorg og Omsorg	10 000	
Voldtektsmottaket Drammen	341 000	Inkl. utgiftsdekning
Funksjonshemmedes dag	20 000	
Tekniske områder		
Røssholtstranda	25 000	
Ryddeaksjonen	250 000	
Avsetninger, overføringer		
Kirkelig fellesråd	14 270 000	I tillegg kommer dekning av reguleringspremie pensjon
Ringerike Etablerersenter	250 000	

Blå Kors husleiedekning:

Leder av Boligsosialt team vurderer hvert år det kravet som kommer fra Blå Kors på dette. Tilskuddsbeløpet er ment å dekke husleie for leiligheter som har stått ledig som følge av at de skal være tilgjengelige for kommunen / boligsosialt team. Tilskuddet er f.eks. ikke ment å dekke en eventuell inntektssvikt som følge av manglende husleieinnbetalinger fra leietakere.